Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 28 август
ЧОРШАНБА
№ 166 (5.209).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ♦ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ПАРВАРИШНИ БЎШАШТИРМАЙ, ЙИҒИМ-ТЕРИМГА ПУХТА ШАЙЛАНАЙЛИК

ҲОСИЛ ҚУВОНЧИ

Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли жамоа хўжалиги пахтакорлари вилоятда биринчи бўлиб теримга киришдилар. Маҳмарасул Мақсумов бошлиқ бригадада тўрт кунда 10 тоннадан зиёд оқ олтин тайёрланди.

Бошқарув раиси Маматқул Доутов билан далага боргунча бригада аъзолари дастлабки чаноқлардаги ҳосил исроф бўлмасин деб теришаётган бўлса керак, деган фикрда эдик. Чунки хаёлимда баҳор салқин ва серёғин келганлиги оқибатида ғўза ривожи 10—12 кун кечикаётгандек эди. Пахтазорда йигирма чоғли қиз ва йигитлар дур теришаётганини, дала бошидаги арава ҳали тушлик бўлмасданоқ оқ олтинга лиммо-лим тўлганини кўргач, бригадир билан кўришаётиб беихтиёр «Хирмонингизга барака», деб юбордик.

Пахтадан мўл ҳосил етиштиришнинг ўзи бўлмайди. Деҳқон терим бошлангунга қадар не-не сермеҳнат кунларни ва тунларни ўтказади. Ҳар йили бир пайтда, яъни мавсум бошларида унинг кўнгли ажиб қувончга тўлади. Маҳмарасул Мақсумов бошлиқ жамоа эрта кўкламдан бери 70 гектар майдонга мўлжалдаги ҳосилни тўплагунча қанча ташвишли дамларни бошидан ўтказмади дейсиз. Бугунги кунда ҳосил чўғидан мамнун. Пешоналарини оқ дурра билан танғиб олган теримчи қизларнинг чаққон ҳаракатлари дилга завқ бағишлайди. Тракторчи Муродали Тошпўлатов пахта тўла аравани хирмонга ҳайдаб кетаяпти. Тушлик арафасида бир гуруҳ чеварларни суҳбатга тортдик. Дастлабки уч кунда Барно Чориева, Гулчеҳра Зокирова, Гулсара Омонтурдиева, Дилшод Шаймановалар теримда илғорлик қилишибди. Ҳар бири кунига 74—81 килограммдан дур тўкишмоқда.

— Мавсумни бултургидан уч кун барвақт бошладик, — дейди бригадир. — Бу йил ҳар гектар ердан режадаги 23 центнер ўрнига 30 центнердан хирмон кўтармоқчимиз. 30 гектар майдонда ўрта толали, қолганида ингичка толали оқ олтин етиштирилди. Ҳосилнинг 70 фоизини машиналар ёрдамида саранжомлаб оламиз. Бугун-эрта ерусти механизмлари билан ғўза баргини тўктиришга киришамиз. Ҳозир эса қўл теримига ажратилган пайкалларнинг очилган пахтаси терилмоқда.

Тўғрида, ҳосил пишгач фурсатни бой бермасдан йиғиштириб олиш керак. Айни пайтда ҳар туп ғўзадаги учтўртта чаноқнинг пахтаси терилаяпти. Ҳали юқорида 8—10 та, ундан ҳам зиёд бўлиқ кўсак бор. Бултур жамоа аъзолари режани 21 сентябрда бажаришганди. Якунда ҳар сўм асосий иш ҳақига 1 сўм 97 тийиндан қўшимча олишди. Жорий йилда янада кўпроқ манфаат кўриш мўлжалланган. Негаки бир тонна ўрта толали хом ашёни давлатга эндиликда минг сўм эмас, балки 2300 сўмдан сотишади. Хўжалик бошқаруви колхозчиларнинг иш ҳақини ўтган йилгидан кўра бирмунча оширишга қарор қилди. Мадад пули ўз вақтида тўланмоқда.

— Ҳозир кўп жойларда у ёки бу нарса етишмаётганлигидан нолиб гапиришади, — дейди механизатор Назар Бозоров. — Шукрки, бизда камчиликлар унча кўп эмас. Муҳими, дастурхонимиздан нон, мева-чева аригани йўқ. Бригадамизда ишлаётганлар қўшни Қашқадарё вилоятининг Деҳқонобод районидан кўчиб келишган. Ота-боболаримиз чорвадорлик қилишган, шу боисдан ҳар биримизнинг қўрамизда қўй-эчки, сигир бор. Сут, қатиқ, қаймоқ ўзимиздан чиқиб турибди. Бу ерга келиб пахтакорлик касбига меҳр қўйдик. Бригадиримиз Маҳмарасул Мақсумов 12 йилдан бери жамоага бошчилик қилмоқда. Мўмин Шайманов, Чоршанби Шокиров, Панжи Менглиев сингари тажрибали, тадбиркор сувчиларимиз бор. Аҳиллик, ҳамжиҳатлик бор жойда иш юришаверади. Ҳар йили топшириқни барвақт, зиёдаси билан адо этаяпмиз. Жорий йилги ниятимиз ҳам шундай.

Бригада пахтакорлари теримнинг биринчи кунларидан суръатни оширишга ҳаракат қилишмоқда. Умуман хўжаликда оқ олтин мавсумини тез ва соз ўтказиш, ҳосилни қисқа муддатларда йиғиштириб олиш юзасидан аниқ тадбирлар белгиланмоқда. Бу йил меҳнат аҳли давлатга 4.560 тонна сифатли хом ашё сотишга бел боғлаган. Ялпи хирмоннинг 70 фоизи зангори кемалар ёрдамида тикланади. Шу мақсадда мавжуд 20 та агрегат ишга пишиқ-пухта тайёрлаб қўйилган. Машина теримига ажратилган майдонларнинг ғўзалари 9 та ОВХ ёрдамида дориланади. Шунингдек, пайкаллар бегона ўтдан буткул тозаланмоқда. Эрта-индин бошқа жамоаларда ҳам терим қизғин бошланиши, суръатга-суръат қўшилиши аниқ.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Моҳир теримчилар Ҳадича Тошпўлатова ва Барно Чориева. Улар мавсумнинг дастлабки кунлариданоқ яхши натижаларга эришмоқдалар. 2. Тарози бошида.

И. ХЎЖАЕВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ХИРМОН БАРАКАСИ ҚЎЛИМИЗДА

Ҳомиджон Тўраев — асли деҳқон фарзанди. Тошкент қишлоқ хўжалиги олий илмгоҳини тамомлаган. Дастлаб Уйчи районидаги «Уйчи» давлат хўжалигида бўлим агрономи, кейинчалик «Комсомол» жамоа хўжалигида агроном энтомолог бўлиб ишлади. Беш йилдирки, пахтачилик бригадасини бошқармоқда. Жамоатчи мухбиримиз А. Қорабоев ундан шу кезларда амалга оширилаётган ишлар тўғрисида гапириб беришни илтимос қилди.

* * *

— Бугун далаларни айлансангиз кўнглингиз яйрайди. Шода-шода кўсаклар кўзни қувонтиради. Бу эрта баҳордан буён табиат инжиқликларига бардош бериб, тадбиркорлик ва омилкорлик кўрсатиб ишлаш натижаси. Уст-устига бўлган кучли ёғингарчиликларга қарамасдан бригадамиз деҳқонлари 93 гектар майдонда баракали ҳосил тўпламоқдалар. Мақсад — ҳар гектар ердан 33,2 центнердан, жами 309 тонна пахта етиштириш.

Нафақат бизнинг жамоамиз, балки бутун хўжалигимизда бу йил биринчи маротаба «Қирғиз-3» нав ғўза ўстирилаяпти. Дастлаб у райондаги «Ленинчи йўл» жамоа хўжалигида синовдан ўтганди. Мутахассислар фикрига қараганда, эртапишар, 90—95 кунда пахтаси очилади. Ҳосилдорлиги ҳам яхши: ҳар гектар ердан 40—45 центнергача хирмон кўтариш мумкин. Сувга талаби кучли. Ана шуларни ҳисобга олиб, иш кўраяпмиз. Шу кунларда ўсимлик ҳолати тез-тез ўзгариб туради. Сувчи — ғўзани яшнатувчи, мўл ҳосил бунёд этувчи. Ана шу касбни 30 йилдан буён эъзозлаб келаётган коммунист Ёқубжон Маҳкамов, Эргаш Мўйдинов, Абдуғани Қорабоев, Холмирза Маткаримов каби миришкорлар кечаю кундуз далада, ғўзаларни вақтида оби-ҳаётга қондиришаяпти. Суғориш икки сменада ташкил қилинган.

Механизаторларимиз ҳам бўш келишмаяпти. Камолиддин Раззоқов ҳам, Ҳамрохўжа Қўлдошев ҳам бу соҳада кўпдан бери самарали ишлашаяпти. Бу моҳир техника жиловкорлари тупроғи тобга келган майдонларни пешма-пеш культивация қилмоқдалар. Шу усул билан ғўзадаги кечикишни тўла бартараф этдик. Ҳозирга қадар 7 марта ишловдан чиққан ниҳоллар баравж ўсаяпти. Айрим тупларда 14-15 тагача бўлиқ кўсак бор. Муҳим тадбир — ғўзани чилпиш қулай пайтда ўтказилди. Пайкаллар бегона ўтдан холи. Бу борада Саодат Тошпўлатова, Инобат Қўчқорова, Зиёда Юсупова сингари колхозчилар фаоллик кўрсатишаяпти. Ҳашаротга қарши кураш ҳам яхши ташкил қилинган. Бу йил асосан шира кўп тушди. Ҳосил қўриқчиси Абдумалик Жўраев бирор зум тиним билмаяпти.

Кузги хирмон тақдири айни ҳозир ҳал бўлмоқда. Кўпинча мана шу пайтда бироз хотиржамликка йўл қўйилади. Биз шунга ҳушёр тураяпмиз. Интизом — ишимизнинг бош мезони. Колхозчиларга зарур маданий-маиший шароит яратилган. Бир гектар ерда бригада дастурхонига сабзавот маҳсулотлари етиштирилган. Бундан ташқари 100 бош товуқ, 4 бош қўй, бир бош сигир боқилаяпти. Жамоамиз аъзолари парваришни кучайтирмоқдалар. Ишловни 10 сентябрга қадар давом эттирамиз. Ҳосили машинада териладиган 35 гектар майдондаги ғўзани калтабўғин қилиб ўстиришга интилаяпмиз. Шу тариқа ҳар бир кун зарбдор меҳнат билан ўтаётир.

РОМИТАН ХАБАРЛАРИ

Карл Маркс номли жамоа хўжалигида ғўза парвариши қизғин олиб борилаяпти. Айниқса Р. Ашуров бошлиқ бригадада дала ишлари яхши йўлга қўйилган. Жамоада звено пудрати кенг қўлланилган. Мавжуд 49 та звено экин майдонларини шартнома асосида олиб ишламоқда. Бригада заршуносларн бу йил 112 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил саранжомлашга бел боғлашган.

Звенолар ўртасидаги меҳнат беллашувида Қудрат Муҳамедов, Санобар Сафарова, Ойша Бозорова, Қурбон Нурова бошлиқ жамоалар пешқадам. Қатор ораларига сифатли ишлов беришда механизаторлар Абдулла Файзуллаев ва Баҳром Сафаров ўрнак кўрсатишаяпти. Экинни ўз вақтида обиҳаётга қондиришда Равшан Ражабов, Обид Тилавов каби тажрибали сувчилар бош-қош бўлишмоқда.

* * *

Ленин номли жамоа хўжалигининг Т. Бақоев бошлиқ бригадаси боғбонлари ҳосил йиғим-теримини муваффақиятли ўтказмоқдалар. Жамоа бу йил истеъмолчиларга 92 тонна ноз-неъмат жўнатишни мўлжаллаган. Шу кунларда олма, олхўри, узум ҳосилини йиғиштириш қизғин бормоқда. Мавсумда Маҳбуба Неъматова, Моҳтоб Ҳусанова, Зебо Турсунова, Муслима Неъматова каби колхозчилар фаол қатнашишмоқда. Бригада ҳар куни эл дастурхонига 3-4 тонна мева тортиқ этмоқда.

Р. ТУЛАЕВ.

Ташаббус изидан

ДЕҲҚОНГА МАДАДКОР

Ҳозирги кунда матбуотнинг нуфузи ошиб бормоқда. Рўзнома ва журналларсиз турмушимизни тасаввур қилиш қийин. Ҳар соҳаники каби қишлоқ кишисининг ҳам ўз севимли нашри бўлиши табиий. Бу «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасидир. Ушбу нашр деҳқоннинг деярли бутун ҳаётини қамраб олган. Деҳқончилигимиз учун муҳим тавсиялар босиб чиқармоқда. Чорвачилик соҳасини изчил ёритиб келмоқда. Умуман ютуқларимизни, муаммоларимизни, турмушимизни янгилашда қишлоқ кишисининг мададкори. «Бир пиёла чой устида», «Замин заҳматкашлари» каби ўқимишли рукнлар деҳқон қалбидан жой олди. 1992 йилда ҳам шундай мазмунли мақолалар рўзнома саҳифаларида кўплаб ёритилади деб умид қиламиз.

Хўжалигимиздан ҳар йили бир неча ўнлаб киши рўзномага обуна бўлишади. Бу йил колхоз бошқаруви, бошланғич партия комитети ва касаба уюшмаси комитети маслаҳатлашишиб, 1992 йилга 150 кишини обуна қилдиришга қарор бергандик. Шу кунгача шунча одам обуна бўлишди. Шулардан 35 киши жамоа хўжалиги ҳисобидан ёзилди. Рўзноманинг 20 нусхаси уруш ва меҳнат фахрийларига, илғор механизаторларга берилади. 15 таси эса хўжалик идораси, дала шийпонлари, ферма, гараж ва болалар боғчаларига тарқатилади. Бизнинг ушбу қароримизни хўжалик фаоллари қўллаб-қувватлашди. Қолган 115 нафар аъзоларимиз эса рўзномага ўз хоҳишлари билан ёзилдилар.

Хўжалигимиз иқтисоди бақувват. Ўтган йилни 3,5 миллион сўм фойда билан якунлади. Пахта ҳосилдорлиги 30 центнердан ошди. Бу режадагидан 5 центнер кўпдир. Шунингдек, чорвачиликда ҳам яхши натижаларга эришдик.

Жорий йилда 1000 гектарга яқин ерга чигит экканмиз. Режа гектаридан 26 центнер. Биз ҳосил чўғини чамалаб, 35 центнерга етказишга қарор қилдик. Айниқса, Холдор Нуртоев, Ўролбой Назаров, Ёлғош Турсунов бригадаларида ва Раҳмон Ўроқов, Муҳаммад Иброҳимов, Жалил Ҳусанов, Ўта Маҳкамов бошлиқ звенолар далаларида мўл ҳосил етилмоқда.

Хўжалигимизда мева, сабзавот, полиз маҳсулотлари ҳам етиштирилди. Ҳозиргача давлатга 96 тонна мева, 200 тонна сабзавот, 50 тонна полиз маҳсулотлари топширилди.

Хўжалигимизда хайрли ишга қўл уриш одат тусига кирган. Масалан, мактабларни ҳашар йўли билан қураяпмиз. Ўтган йили Дамариқ қишлоғида шу усулда тўлиқсиз ўрта мактаб қурила бошланган эди. Бу йил у фойдаланишга топширилади. Жорий йилда ҳам болалар боғчасини таъмирлаб ва қўшимча хоналар қуриб, тўлиқсиз ўрта мактаб қурдик. Бу ўқув даргоҳларига Афғонистонда ҳалок бўлган ҳамқишлоқларимиз Абдураззоқ Файзиев ва Қизил Юлдуз ордени соҳиби Абдуҳамид Асадуллаев номини қўйдик.

Бу йил Ғалаба байрами арафасида яна бир хайрли ишга қўл урилди. Хўжалик бошқаруви идораси ёнида Улуғ Ватан урушида ва Афғонистонда ҳалок бўлган жангчилар хотирасига ёдгорлик қурдик, хиёбон яратдик. Ҳозир бу жой зиёратгоҳга айланган.

Жумҳурият Президенти Фармонлари бажарилиши учун изчил тадбирлар кўрмоқдамиз. Бу инсонга ғамхўрлик, етим-есирларга, қаровчисиз қолганларга раҳм-шафқат кўрсатиш демакдир. Яқинда ҳар бир оилага 100 килограммдан, жами 91 тонна ғалла тарқатилди. Улуғ Ватан уруши ногиронлари Файзи Ботиров, Сирож Ҳасанов, Тинибек Қосимовларга 500 килограммдан ғалла бепул берилди. Бундайлар йигирма нафардан ошади. Шунингдек, аҳолига дағал хашак, қорамол, парранда, кўк ўт ва ем улашилмоқда. Бунда ҳам меҳнат фахрийларига имтиёз яратмоқдамиз.

Шу ўринда рўзнома жамоасига таклифларимизни изҳор этсак. Унда танқидий чиқишлар, залворли ва ўқимишли, одамларни одоб-ахлоққа чорловчи мақолалар кўпроқ берилса. Ўртага қўйилган таклифларнинг ижроси устидан назорат изчил бўлса. Ҳаётнинг барча муаммоларини ёритиш эътиборда турса.

Хуллас дала меҳнатчисининг нашри янги йилда ҳам қишлоқларимизнинг пишиб етилган муаммоларини дадил кўтариб чиқади. Ҳаммамизнинг маслаҳатгўйимизга айланади деб ишонамиз. Бу таҳририят жамоасига ҳам юксак масъулият юклайди.

Биз таҳририятнинг ижодий жамоасига шундай долзарб вазифаларни амалга оширишда муваффақият тилаймиз. Уларнинг деҳқонлар билан алоқаси мустаҳкамланаверсин. Ижодий руҳ уларга доимо ҳамроҳ бўлсин.

Э. АҲАДОВ,
Пайариқ районидаги «Партия XXII съезди» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси, Самарқанд вилоят партия комитетининг аъзоси.

СЕССИЯНИНГ ИШИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

СССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида 27 август куни эрталаб депутатлар СССР Президенти М. С. Горбачевнинг давлат тўнтариши натижасида мамлакатда вужудга келган вазият тўғрисида кеча берган ахборотини муҳокама қилишни давом эттирдилар.

(ТАСС).

СССР ПРЕЗИДЕНТИ М. С. ГОРБАЧЕВ, РСФСР ПРЕЗИДЕНТИ Б. Н. ЕЛЬЦИН, ҚОЗОҒИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ Н. А. НАЗАРБОЕВ, ҚИРҒИЗИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ А. АКАЕВ УЧРАШУВИ

СССР Президенти М. С. Горбачев, РСФСР Президенти Б. Н. Ельцин, Қозоғистон ССР Президенти Н. А. Назарбоев, Қирғизистон Республикаси Президенти А. Акаевнинг учрашуви бўлди. Учрашувда А. Н. Яковлев ҳозир бўлди.

Давлатга қарши фитна бостирилганидан сўнг мамлакатнинг таназзулдан чиқишига доир биринчи галдаги тадбирлар тўғрисида ошкоралик ва юксак масъулият билан фикр алмашилди. Учрашув қатнашчилари Ново-Огарево жараёнига тарафдор эканликларини яна бир марта тасдиқладилар ва мамлакатда рўй берган янги вазият тақозоси билан Иттифоқ шартномасининг зарур кам-кўстларини тўлдириб, тезроқ имзоланишига умид билдирдилар, бу эса сиёсий аҳволни барқарорлаштириш ишига хизмат қилади, ислоҳот ўтказиш, ягона бозорни вужудга келтириш учун, барча 15 та мустақил давлотларнинг ҳаммаси ўртасида иқтисодий битим тузиш учун катта имконият яратади.

Суҳбат чоғида айрим миллий армияларни тузиш мақсадга мувофиқлигига жиддий шубҳа билдирилди, кичик миллий гвардия қисмларини ташкил этиш мақсадга мувофиқлиги бундан мустаснодир. Совет Иттифоқи ядровий давлат бўлганлиги ҳам масалага ана шундай ёндашувни тақозо этади.

РСФСР Президенти РСФСР билан чегарадош бўлган бирон бир давлат СССРдан чиққан тақдирдагина Россия билан ҳудудий масалалар келиб чиқиши мумкинлигини алоҳида таъкидлади.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВ РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ МУХБИРИ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

Ҳокимият тўғрисидаги масалани ҳал этиш, мавжуд тузилмалар имкониятларини ишга солиш, янгиларини тузиш, шунингдек кадрлар тўғрисидаги масалаларни ҳал этиш Москвада очилган СССР Олий Кенгаши навбатдан ташқари сессиясининг асосий якуни бўлиши керак. СССР Президенти М. С. Горбачев Россия телевидениеси мухбири билан душанба куни қилган суҳбатида шуларни айтди. У кадрлар танлаш масаласида хатога йўл қўйганини тан олди.

Президент парламентнинг 18—21 август воқеаларидаги роли ҳақида гапирар экан, фавқулодда ҳолат рўй берган тақдирда бир-бир ярим кун мобайнида депутатларга Москвада йиғилиш имконини берадиган конституциявий воситани вужудга келтириш зарурлигини таъкидлади. Россия парламентининг аъзолари худди шундай қилдилар.

Совет давлатининг бошлиғи марказ билан республикаларнинг тузилмалари ўртасидаги ҳамжиҳатлик истиқболлари тўғрисидаги саволга жавоб берар экан, «Россия командаси» — Б. Н. Ельцин, И. С. Силаев, Р. И. Хасбулатов билан ҳамкорлик ривожланиб бораётганига эътиборни қаратди. Унинг сўзларига қараганда, бу ҳамкорлик амалий ва самарали бўлмоқда.

(ТАСС).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг фармони

Ўзбекистон ССР конституциясига ва «Ўзбекистон ССРда жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР қонунига асосланиб, Ўзбекистонда демократик ўзгартишларга янги омил бағишлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон ССР ҳудудида фаолият кўрсатаётган ижодий уюшмалар, кўнгилли жамиятлар ва жамғармалар, уларнинг бўлимлари ва корхоналари партия тасарруфидан чиқарилсин.

2. Бундан буён юқорида кўрсатилган уюшмалар, жамиятлар ва жамғармаларда сиёсий партиялар ҳамда ҳаракатларнинг ташкилий тузилмаларини барпо этишга йўл қўйилмайди, деб белгилаб қўйилсин.

Мазкур фармон имзоланган пайтдан кучга киради.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил, 27 август.

«МИР»: РЕЖАГА МУВОФИҚ УЧИРИЛМОҚДА

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ, 27 август. (ТАСС). Орбитадаги «Мир» мажмуи ичида фазовий материалшунослик режасига оид навбатдаги технология жараёни ниҳоясига етди. «Кратер-8» деб аталган электр қиздириш печида Анатолий Арцебарский билан Сергей Крикалев замонавий микроэлектроникада фойдаланиш учун ярим ўтказгичли кремний материалининг яна бир яхлит кристаллини ҳосил қилдилар.

Бугун фазогирлар станциянинг юкини бўшатиш ва «Прогресс М-9» кемасида элтиб берилган асбоб-ускуналарни «Мир» мажмуи хоналарига жойлаштиришни давом эттирадилар. Кун давомида улар бўлғуси Совет—Австрия парвозининг режасига биноан тадқиқотлар ўтказиш учун мўлжалланган илмий аппаратлар таркибидаги бир қанча асбобларнинг ишлашини ҳам текшириб кўрадилар.

Бугун эрталаб ўтказилган тиббий текшириш маълумотларига кўра Анатолий Арцебарский билан Сергей Крикалевнинг сиҳат-саломатлиги яхши.

Ўзбекистон ССР Президенти фармонларининг хайрли шарофати

ТОТУВЛИК, ФИДОЙИ МЕҲНАТ —

ОДАМЛАР ОРАСИДА

Ҳаётимиз мураккаб кечмоқда. Бир гуруҳ давлат шахсларининг авантюрачилик ҳаракатлари натижасида мамлакат ташвишда қолди. Косонсой район партия ташкилоти омма ўртасида тартиб-интизомни, ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш, дала ишларида узулиш бўлмаслиги учун оммавий-сиёсий ишларнинг синалган омилларидан унумли фойдаланди. Бошланғич ва цех партия ташкилотлари яна бир синовдан ўтдилар.

Олдимизда масъулиятли вазифалар турибди. Мақсадга эришиш учун меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш, бозор муносабати билан юзага келган қийинчиликларни бартараф этиш жуда муҳим. Жумҳурият Президентининг инсонпарварлик руҳи билан суғорилган ҳаракат дастурининг аҳамияти ҳақида алоҳида тўхталиш жоиз. Унинг шарофати билан муаммолар бирин-кетин ҳал бўлмоқда. Тўсиқлар енгиб ўтилаяпти. Халқимиз жумҳурият партия ва ҳукумати инсон омилига алоҳида эътибор бераётганини чуқур ҳис қилаяпти. Шу боис пахтакор, чорвадор, соҳибкор ғанимат кунларда унумли ва баракали ишламоқда. Заҳматли меҳнат туфайли етиштирилган ноз-неъмат эл дастурхонига тортиқ этилаяпти.

Косонсой районининг шароити бошқа ноҳияларга нисбатан анча мураккаб. Жами 109 минг аҳоли яшайди. Йиллик даромад ҳам айтарлик кўп эмас. Шу боис иқтисодиётни юксалтириш учун қўшимча имкониятларни қидириб топиш, омилкорлик, қатъиятлик кўрсатиш даркор. Кам даромадли район аҳолисини ижтимоий ҳимоялашнинг ўзи бўлмайди. Ўзбекистон Компартияси ҳаракат дастури асосида фаолият йўналишини пухта белгилаб олганмиз. Унга асосан коммунистлар, ишбилармон мутахассислар, тажрибакорлар, уруш ва меҳнат ветеранларига суяниб иш кўраяпмиз. Хайрли ташаббуслар, илғорлар тажрибаси тарғиботчилар, район рўзномаси орқали тарғиб қилинмоқда. Оғир шароитда кимнинг ким эканлиги яққолроқ намоён бўлади. Шу ўринда «СССР 60 йиллиги» номидаги шойи тўқиш фабрикасида амалга оширилаётган ибратли ишлар ҳақида ҳикоя қилмоқчиман. Фабрика коммунистлари, мутахассислар имкониятни ҳисоблаб чиқиб, ҳар икки сменада ишлаётган ишчиларни пулсиз овқат билан таъминлаш масаласини ўртага қўйдилар. Директор, Ўзбекистон ССР халқ депутати Ф. Акромов, касаба уюшмаси комитети ташаббусни қўллаб қувватлади. Натижада шу йилнинг апрель ойидан ҳар ишчи овқатига кунига 2 сўм 38 тийиндан бериладиган бўлди. Бу 1991 йил учун бир миллион сўм маблағ ажратилди, деган гап. Ишбилармонлар ошхона учун маҳсулотнинг бир қисмини ёрдамчи хўжаликдан олишаяпти. Қувончлиси шуки, фабрикада иш натижалари юксалмоқда. Ишчиларга берилаётган компенсация пули 60 сўмдан 80 сўмга кўтарилди. Уруш ва меҳнат фахрийлари ҳам ғамхўрлик билан қуршаб олинган. Маъмурият табаррук кишиларнинг иш стажи, орден ва медалларини ҳисобга олиб, ойига 30 сўмдан 50 сўмгача нафақа тайинлади. Бундай ибратли ишлар «Деҳқонобод», «Правда», «Коммуна» жамоа хўжаликлари, Худойбердиев номли, «Дўстлик» совхозларида ҳам амалга оширилмоқда.

Эътиқодли, омилкор коммунистлар, халқ депутатлари асосий таянчимиз. Наманганда «Дўстлик» совхози бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдусаттор Шариповни барча танийди, ҳурмат қилади. У 1979 йилда ўз жамоаси учун тўртта қўй сотиб олди. Дала шийпони ёнидаги бир гектар ерда сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштирди. Ёрдамчи хўжалик ташкил этди. Тўрт йилдан кейин тўрт бош сигир, 30 та қўй харид қилди. Жамоа аъзолари уларни яхши парваришладилар. Даромад кўпайди. Ишбилармон бригадирнинг жонкуярлиги туфайли ишчиларга бепул иссиқ овқат тайёрланмоқда. Ёрдамчи хўжаликдан олинаётган сутнинг бир қисми болалар боғчасига тортиқ этилаяпти. Абдусаттор ака яна бир хайрли ишга қўл урди. Уч ой ичида аъзоларига биттадан қўй совға қилмоқчи.

Коммунист Х. Абдуллаев йиллар мобайнида район партия комитетида ишлади. Жорий йил бошида «Ленин йўли» колхози бошқаруви раиси этиб сайланди. Партиявий ишда чиниққанлиги, муомала санъатини яхши эгаллаганлиги, ҳисоб-китоб ишларини пухта билиши қўл келди. Дастлабки кунларданоқ ижтимоий соҳани ривожлантиришга киришди. Ўн учта дала шийпони ёнида молхоналар қурдирди. Қорамол, қўй-эчки, парранда боқишни йўлга қўйди. Қарийб барча бригадаларда шу тариқа ёрдамчи хўжаликлар барпо этилди. Колхозчилар тушки овқати нархи 50 фоизга арзонлашди. Келаси йилдан бошлаб барча бригада-

ларда иссиқ овқат, чой бепул бўлади.

Райком хўжаликлар раҳбарлари, мутахассисларни «Ленин йўли»ликлар тажрибасини ўрганишга даъват этди. Натижа кутилганидан яхши бўлди. Қисқа вақт ичида 179 шийпон яқинида ёрдамчи хўжаликлар иш бошлади. Уларда 158 қорамол, 635 бош қўй-эчки ҳамда 11 мингдан ортиқ парранда асралмоқда.

Излаган имконият топади, дейишади. Ҳақ гап. Қийинчиликларни рўкач қилмай дадил ҳаракат қилаётганлар кўп нарсага эришишаяпти. Муаммолар қалашиб кетган бўлса-да, меҳнат аҳлини ижтимоий ҳимоялаш омилларини қидириб топилмоқда. «Косонсой» сабзавотчилик давлат хўжалиги, пойабзал фабрикаси, 89-автокорхона раҳбарлари, етакчи мутахассислари ўз ўрнини топган кишилар эканликларини исботладилар.

Район партия комитети, райижроқўм жумҳурият Президенти фармонларини бажариш юзасидан белгиланган тадбирларни изчил амалга ошириш учун қўлдан келган барча ишни қилаяпти. Шу кунгача 2.241 оилага уй қуриш учун ер ажратилди. Янги посёлкалар бунёд этилди. Кўплаб оилалар ҳовли тўйлари ўтказдилар. Айни кунларда уларни газ, радио, телефон билан таъминлаш ишларини тезлаштираяпмиз. Очиқ эътироф этиш керак, қурилиш материаллари танқислиги жуда сезилаяпти.

Одамлар жумҳуриятимиз Президентининг қишлоқ кишиларига томорқа ажратиш ҳақидаги фармонининг аҳамияти беқиёс эканлигини қайта-қайта таъкидлашаяпти. Ҳаётбахш фармон эълон қилингандан буён 10.040 оилага ер ажратилди. Улар имконият даражасида уруғлик, минерал ўғит, мевали кўчатлар билан таъминландилар. Томорқа эгалари ердан яхши фойдаланишаяпти. Сабзавот, картошка, полиз маҳсулотлари сероб. Бозорларимизда нарх-наво унча қиммат эмас.

Чорвачиликнинг муаммолари кўп. Зарбдор тармоққа кундалик эътибор керак. Хонадон чорвасини кўпайтириш, уларни ем-хашак билан таъминлаш ҳам диққат марказида. Ўтган йили аҳолига 3.003 бош қорамол, 8.868 қўй-эчки, юз мингдан ортиқ парранда сотилди. Хайрли иш жорий йилда ҳам изчил амалга оширилаяпти. Шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари колхоз ва совхозлардан 451 тонна хашак, 428 тонна ширали озуқа, 120 бош қорамол, 3.832 қўй-эчки, кўплаб парранда харид қилдилар. Давлат томонидан олинган ем ҳам талон асосида тарқатилди. Бу йил ғалла ҳосили баракали бўлди. Хўжаликларимиз Президентимиз фармонига асосан 14 минг кишига 1.400 тонна буғдойни арзон нархда сотдилар.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг яна бир йўли кичик корхоналарни юзага келтиришдир. Биз ишбилармонларга суянган ҳолда режадан ташқари ва чиқинди маҳсулотларини қайта ишлаб, ўзимиз маҳсулотлар тайёрлашни мақсад қилдик. Ҳозирги кунда шаҳар ва ноҳияда 8 сув тегирмони, 2 обжувоз, 30 дан ортиқ қайта ишлаш корхоналари ва цехлари ишлаб турибди.

«Тожикистон» давлат хўжалиги директори, коммунист Ҳ. Абдуллаев ташаббуси билан совхозда жун рўмол тўқиш корхонаси ишга тушди. Шундан сўнг гилам тўқиш, консерва тайёрлаш цехлари қурилди. 450 нафар киши доимий иш билан таъминланди. Косонсой даромадининг асосий манбаи шубҳасиз қишлоқ хўжалигидир. 1990 йил машаққатли келди. Бироқ деҳқонларимиз омилкорлик, тадбиркорлик кўрсатиб, барча соҳа бўйича яхши натижаларга эришдилар. Жами 60 миллион сўмдан ортиқ даромад қилинди. Соф фойда ҳам чакки эмас. Муваффақиятда сўз ва шахсий ибрати билан барчани олға ундаган Т. Мираҳмедов, А. Болтихўжаев, Э. Ҳасанбоев ўртоқлар раҳбарлик қилаётган колхоз ва совхозларнинг улуши катта.

Бу йил район меҳнат аҳли давлатга 23.500 тонна пахта, 941 тонна дон, 3.616 тонна картошка, 1.374 тонна сабзавот, 4.345 тонна мева, 4.776 тонна узум, 6.850 тонна сут ва бошқа деҳқончилик, ҳамда чорвачилик неъматлари етказиб бериши керак. Бахтга қарши май, июнь, июль ойларида 14 маротаба рўй берган табиий офатлар оқибатида катта майдондаги экинлар нобуд бўлди.

Фидокор халқимиз ўзини йўқотмади. Барча елкама-елка туриб ишлади. Коммунистлар, халқ депутатлари тадбиркорлик, ташкилотчилик кўрсатдилар. Йирик корхона ва ташкилотлар хўжаликларга ёрдам қўлини чўздилар. Задарё, Тўрақўрғон, Чуст, Чортоқ, Учқўрғон районларининг механизаторлари биринчи бўлиб етиб келдилар. Далалар жасорат майдонига айланди. Наманган вилоят партия комитети, ижроия қўмитаси бизга катта ғамхўрлик кўрсатди. Районга қўшимча миқдорда чигит, ўғит, техника ажратилди. Заршунослар дақиқалардан унумли фойдаландилар. Суғоришнинг Чуст усулидан унумли фойдаланилди. Ташвишли ҳол бартараф этилди. Шунга қарамай ғўзалар ривожи бултургидан 15 кун орқада. Шу боис йиғим-терим мавсумига пухта тайёргарлик кўриш билан бирга ғўза парваришини бўшаштирмаяпмиз. Сувчилар, механизаторлар ўз садоқатларини амалда намойиш этишаяпти.

Муаммоларимиз ҳам етарли. Уларни ҳал этмай туриб, мақсадга эришиб бўлмайди. Баъзи ўринларда юқори партия, совет ташкилотларининг мададига муҳтожмиз. Косонсойда азалдан сув муаммоси бор. Ёғингарчилик кўп бўлган йилда оби-ҳаётга бўлган талаб 60—70 фоиз қондирилади, холос. Ғўзалар шиғил кўсакка кирган ҳал қилувчи дамларда сувсираб, ҳосил нишоналарини тўкиб юборишади. Шу боис кўзланган ҳосилни олиш жуда қийин бўлаяпти. Кузга бориб озуқа экинлари, боғлар қурий бошлайди. 700 гектар майдонга такрорий экин экишга жазм қилмаймиз. Сабаби, сув етишмай, харажатлар бекорга кетиши мумкин. Районни оби-ҳаётга сероб қилиш учун канал қурилишини тезлаштириб, унинг сувини Ўртатўқай омборига келтириб қуйиш лозим. Шундагина биздан ташқари Янгиқўрғон, Чуст районлари сув таъминоти яхшиланади. Деҳқонларимиз, миришкорларимиз орзулари рўёбга чиқишини сабрсизлик билан кутмоқдалар.

«Косонсой» сабзавотчилик совхозида консерва заводи қурилиши бошланганлиги бизни қувонтирган эди. Негаки, соҳибкорларимиз катта харажат қилиб, маҳсулотларини олис манзилга ташишдан халос бўлгандай эдилар. Аммо қурилиш суръати суст бормоқда. Баъзи асбоб-ускуналар вақтида келмаяпти. «Шарқ юлдузи» давлат хўжалигида эса вино заводи қурилиши пайсалга солинмоқда. Ноҳиямиз вилоятнинг шимолий қисмида, Қоратоғ этакларида жойлашган. Баҳори кеч, кузи эрта келади. Ҳамиша иссиқлик етишмайди. Ерларимизнинг 45 фоизи паст-баландликлар, тошлоқ ва адирлардан иборат. Агротехник тадбирларни амалга ошириш қийин. Техника муддатидан илгари сафдан чиқади.

Баъзилар пахтазорлар ўрнида боғ ва токзорлар барпо этишни тавсия қилмоқдалар. Дуруст маслаҳат. Аммо одамларимиз пахтадан яхши даромад олишга ўрганиб қолишган. Бундан ташқари деярли ҳар йили табиий одат косонсойликларни минг азобга солади. «Бухоро» давлат хўжалигининг тажрибали соҳибкори, Ўзбекистон ССР халқ депутати Ҳ. Нишонов бошчилик қилаётган бригада икки йилдан буён 97 гектарлик олмазордан ҳосил ололмаяпти. Олма гуллаганда совуқ дўл уриб кетаяпти.

Мен район коммунистлари, ноз-неъмат бунёдкорлари ҳузурида тез-тез бўламан. Улар жумҳуриятимиз раҳбарияти 19—21 августдаги ғайриконституциявий тўнтариш кунларида партия комитетлари, барча КПСС аъзоларини осойишталикни, ижтимоий-сиёсий вазиятни сақлаб қолиш, республика ҳудудида фавқулодда ҳолат жорий этилишига йўл қўймаслик, ғайриқонуний хатти-ҳаракатларни қўллаб-қувватлашга даъват этувчи иғвогарона чақириқларга берилмасликка ундаб, дадил ҳаракат қилганликларини алоҳида таъкидладилар. Ҳозирда омма ўртасида оммавий-сиёсий ишлар намунали ташкил этилмоқда.

А. МИРБОБОЕВ,
Ўзбекистон Компартияси Косонсой район комитетининг биринчи котиби, район Кенгаши раиси.

Эшмамат Файзиқулов Ургут районидаги Навоий номли жамоа хўжалигида боғбон бўлиб ишлайди. У бошлиқ оила хўжалик билан шартнома тузиб, 3 гектар боғни пудратга олган. 60 сотих токзор, 80 сотих тутзор, қолгани мевазор. Пудратчилар бу йил ўрик, шафтоли, олма дарахтларида мўл-кўл ҳосил етиштирдилар. Боғнинг ҳар гектаридан 72 центнердан сифатли мева йиғиштириб олиш мўлжаллана-япти.

СУРАТДА: боғбон Эшмамат Файзиқулов.

Қ. ТУРСУНОВ олган сурат.

МУҚАДДАС ТАШВИШ

СССР ва Ўзбекистон ССР халқ таълими аълочиси, Янгиқўрғон район Совети депутати Набижон Ёқубжонов умрининг салкам 40 йилини ёш авлод тарбиясига бағишлади. Қувонч ва ташвишлари севимли қишлоғи Заркент, унинг меҳнаткашлари билан боғланган.

Исковотдан ўтдингизми, об-ҳаво мутлақо ўзгаради. Соядек кўзга ташланадиган тоғлар қад ростлай бошлайди.

— Бу ерлар жаннатнинг ўзгинаси, — дейди ҳамроҳим.

— Ҳавосининг тозалигини қаранг... Балки шунинг учун ҳам бирор ерга борсам бир кечадан ортиқ туролмасман. Илгари кишиларимиз узоқ умр кўрардилар. Саксонбой, Тўқсонбой деган исмлар учрарди. Ҳозир эса...

— Нега энди? Ҳозир турмуш анча яхши-ку!

— Сиз ҳақдирсиз, — дейди Набижон ака бироз хижолат тортиб. — Лекин одам боласининг фақат қорни нонга тўйиб, эгни ялтираган билан умри узаймайди. Болалигимизда сув танқислигини, боғларнинг қуришию бугунгидек касалликларни эшитмаганмиз. Табиат билан ҳисоблашмай унга ваҳшиёна муносабатда бўлинмоқда. Олдинлари ён-атрофимиздаги қишлоқлардан ўтган Почча-ота сойи баҳордан кеч кузгача тўлиб оқарди. Ҳозирчи? Ҳар томчисига биттадан хўжайин. Экин битадими-йўқми, адирликлару тоғ ён бағирларгача ўзлаштирдик. Ёз бўлди дегунча сув жанжали бошланади...

— Раҳбарлар, халқ сайлаган депутатлар ёрдами тегмаяптими?

— Нимага ишора қилаётганингизни англадим. Ўзим ҳам ана шуларнинг бириман. Лекин юқорига элтувчи пиллапояларнинг пастки поғонасидалигимни очиқ айтишим керак. Сайловолди учрашувларда районнинг «Победа», «Заркент», «Нанай» сингари хўжаликларида ҳар йили юзлаб гектарли боғлар сувсизликдан қуриётганлиги айтилганди. Депутатлардан катта ваъдалар олдик. Амалда эса натижа бўлмади. Тўғри, Эскиер омборидан сув келтириш ҳаракати бошланди. Лекин бу оз. Депутатларимиз округ ҳудудидаги хўжаликларни газлаштиришга ваъда беришганди. Афсуски, бу борада ҳам ўзгаришлар йўқ. Қишлоғимизда ва унга туташ маҳаллаларда 20 мингга яқин аҳоли яшайди. Бироқ республикамиз Президентининг фармонларига панжа орасидан қаралмоқда. Аҳолига томорқа учун ер берилдию қурилиш материаллари топилмаяпти. Депутатлардан ғишт тайёрлаш қурилмалари таъминотида ёрдам сўрагандик. Сўровимиз ҳануз жавобсиз қолаяпти...

Н. Ёқубжонов сўзларини тинглаяпману қишда лой, ёзда эса чанг-тўзонли қишлоқ йўллари унинг елиб югуришларидан сўнг асфальтлангани ёдимга тушади.

Бундан ташқари унинг ташаббуси билан «Заркент-Наманган» автобус қатнови йўлга қўйилди. «Болалар дунёси» магазини ишга тушди. 30-ўрта мактаб учун 300 ўринли қўшимча бино қурилаяпти. Бир неча йиллардан буён қурилиши тўхтаб қолган дорихона ниҳоят фойдаланишга топшириладиган бўлди...

— Кейинги пайтда ҳамкасбларим Президентимиздан миннатдор бўлмоқдалар, — дейди ҳамсуҳбатим ўз соҳасига қайтиб. — Шарт-шароитлар яхшиланаяпти. Иш соатимиз камайтирилиб, маошимиз кўтарилди. Бошланғич синф ўқувчиларига бепул нонушта беришаяпти. Бироқ бу соҳада ҳам бир қатор муаммолар борлигидан кўз юммаслик керак. Режалаштириш ташкилотларига эътирозларимиз бор. Заркент райондаги энг катта қишлоқлардан. Лекин унда 760 ўринли биттагина мактаб бор, холос. Иложи йўқлигидан 1100 болани шу ерда ўқитамиз.

Ҳозир мактабларда таълим-тарбия ислоҳоти ҳақида гапирилаяпти. Юқоридан берилаётган кўрсатмаларда муаммоларни ҳал этишга қодир янгилик кам. Қирқ йиллик иш фаолиятим давомида шундай хулосага келдим. Боланинг келажагини бошланғич синфлардаги таълим-тарбия белгилайди. Очиғи ўн бир йиллик мажбурий таълим шароитида давлатнинг қанчадан-қанча маблағи беҳуда совурилмоқда. Ўғил-қизларимизга касб-ҳунар ўргатишни тубдан қайта қуриш керак. Мактаблардаги моддий-техника аҳволи ғоят ночор. Қизларга чеварликни ўргатмоқчи бўлсанг машина бору, мато йўқ. Ёки аксинча...

Яна бир гап. Ўқитувчи меҳнатига бўлган муносабатни ўзгартириш керак. Меҳнатнинг оғир эканлигини англаб етадиган кунлар келди, менимча. Педагогларни нафақага чиқариш муддатини қисқартириш керак. Аёлларни 50, эркакларни 55 ёшдан пенсияга узатиш масаласи тезроқ ҳал этилса, мақсадга мувофиқ бўларди.

О. ЖУМАНАЗАРОВ.

КИРОЙИ ШИЙПОН

Хўжалигимиз меҳнат аҳли ҳаётида қувончли воқеа юз берди. Бекобод район партия комитети бошланғич ташкилотимизнинг меҳнаткашларга маданий-маиший шароит яратиш, оммавий-сиёсий ишларни ташкил этиш борасидаги ибратли ишларини маъқуллади. Бу кутилган ҳол эди. Сўнгги йилларда бизда инсон омилига муносабат тубдан ўзгарди. Бригадалардаги 25 та дала шийпонининг аксарияти намунали жиҳозланган. Радио, телевизор, кўчма дўкон соҳибкорлар хизматида. 1,5 гектар ерга сабзавот, полиз маҳсулотлари экилган. Томорқадаги ноз-неъматлар колхозчилар эҳтиёжини тўла қондирмоқда.

Колхоз бошқаруви, касаба уюшмаси комитети яна бир хайрли ишга қўл урди. Соҳибкорлар, заршунослар, боғбонлар гўшт ва ёғ харид қилишлари учун ҳар бир жамоага 150 сўмдан, жами 3.650 сўм пул ажратди. Оромгоҳлар кўригида Т. Мирсолиев, А. Шамшиев, А. Узоқов, Ф. Нарзуллаев, Ж. Дадабоев, Қ. Ҳайдаров ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадалар шийпонлари энг кўркам деб топилди. Хўжалик маданият уйи қошида ташкил этилган агитбригада аниқ режа асосида оммавий-сиёсий ишлар марказида тарғибот ишларини олиб бормоқда. Жанговар сўз усталари мусобақанинг бориши, эришилаётган натижалар, ечимини кутаётган муаммолар ҳақида ҳикоя қилмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси одамлар кайфиятини кўтармоқда. Улар кун сайин унумли меҳнат қилмоқдалар. Саховатли боғларда, далаларда етиштирилган маҳсулотлар пешма-пеш шаҳарликларга жўнатилмоқда. Бу йил ҳам асосий кўрсаткичлар бўйича йиллик режа бажарилади. Ҳозирги кунда бошланғич партия ташкилотининг меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан тўплаган тажрибалари кенг оммалаштирилмоқда.

Ф. НАРЗУЛЛАЕВ,
Бекобод районидаги Дзержинский номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи, тарғиботчи.

ХОНАДОНЛАРГА ЗАНГОРИ ОЛОВ

Избоскан районида хонадонларни газлаштириш, аҳолини ичимлик сув билан таъминлаш борасида муайян ишлар амалга оширилмоқда. Бунда халқ депутатлари, хўжаликларнинг раҳбар ва мутахассислари жонбозлик кўрсатишмоқда. Халқ вакиллари вилоят Кенгаши сессияларида ечимини кутаётган муаммоларни кўндаланг қўйишмоқда. Омилкорлик туфайли жумҳурият Президенти фармонларини бажариш юзасидан белгиланган тадбирлар муваффақиятли амалга оширила бошланди. Ҳозирга қадар ноҳияда 10 та артезиан қудуғи қазилди, 16 километр масофага сув қувурлари ётқизилди. Тельман номли, «Ленинград» жамоа хўжаликларида ана шу мақсад учун катта маблағ ажратилди. Бунёдкорлик ишлари қизғин бошлаб юборилди.

Избосканда 143 та артезиан қудуғи бўлиб, уларнинг 101 тасидан фойдаланилаяпти. Қолганлари эҳтиёж туғилганда ишга туширилади. Газлаштириш ишлари ҳам жонланди. 1934 хонадонда зангори олов ёнмоқда. 1990 йил ҳамда жорий йилнинг беш ойи ичида 484 шаҳарликлар, 256 қишлоқ хонадони тўла газлаштирилди. 11 та колхоз ва совхозни зангори оловдан баҳраманд қилиш учун керакли ҳужжатлар тайёрланмоқда.

О. МАХМАЮСУПОВ.

✦ Ушбу сурат Бўстонлиқ районидаги «Хўжакент» давлат хўжалигининг 3-бўлимига қарашли Турсунбой Исмонов бошлиқ бригада даласида тасвирга туширилган. Жамоа бу йил 5 гектар ерда картошка, 13 гектар токзорда узум етиштирди. Дала шийпони олдида эса анвойи гуллар очилиб турибди. Сиз суратда хўжалик касаба уюшмаси қўмитаси раиси Абдурафиқ Эргашев (чапда) ва бигадир Турсунбой Исмоновни кўриб турибсиз.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

КАМАРБАСТАЛИК

Кейинги пайтда экология ёмонлашди. Буни ҳисобга олиб қишлоқ аҳолисига тиббий ёрдам кўрсатишга эътибор янада кучайтирилди. Айниқса, Орол атрофида яшаётган кишилар саломатлигини тиклаш борасида тинимсиз ишланмоқда. Қишлоқ шифохоналарига ноёб тиббиёт ускуналари сотиб олинмоқда. Эндиликда у ерда ҳам касалликни аниқловчи ва даволовчи хорижий асбоб-ускуналар беморларга хизмат қилаётир. Шифокорларнинг маҳорати ошиб бораяпти. Қишлоқ хўжалик ходимларининг ҳар йилги пахта, мева-сабзавот ҳосилини йиғиштириш мавсумида жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлиги тиббий ёрдам кўрсатишни кучайтиради. Ҳозир пахта териш мавсумига ҳозирлик кўрилаётир. Вазирликнинг «1991 йил пахта йиғим-терими қатнашчиларига тиббий ёрдам кўрсатиш ва санитария-муҳофазалаш чоралари тўғрисида»ги махсус қарорига асосан ўтказиладиган тадбирлар режаси белгилаб олинди. 15 кишидан иборат штаб тузилди. Унинг таркибида бошқарма бошлиқлари, тиббиёт соҳасининг нуфузли ходимлари бор. Бундай тадбир вилоят ва районларда ҳам ўтказилмоқда.

Пахта теримига жалб қилинадиган барча кишилар тиббий кўрикдан ўтказилади. Ўсмирлар ва ҳомиладор аёллар, беморлар бу юмушдан озод қилинадилар. Дала шийпонларидаги аҳвол пухта ўрганилиб, микроорганизмларга қарши кураш тугаганидан кейингина ҳашарчиларни қабул қилишга рухсат берилади. Ҳар бир шийпоннинг паспорти бўлиши керак. Бусиз оромгоҳларга одам қўйилмайди. Бундан ташқари ошхона ходимлари ҳам кўрикдан ўтишлари лозим.

Ичимлик сув ҳисобга олинади. Ҳозир барча тиббий олийгоҳларга кўрсатма берилди. 80—100 кишидан иборат ҳашарчилар бригадаси учун тиббий ёрдам пункти ташкил этилади. Қишлоқ амбулаториялари қошида маслаҳат гуруҳи фаолият кўрсатади. Кўчма медицина хизматидан фойдаланишни кучайтириш назарда тутилмоқда. 120 нафар тажрибали мутахассислар теримчилар хизматида бўлишади.

Жумҳурият «Фармация» ишлаб чиқариш бошқармаси ихтиёрида 519 минг аптечкалар борлиги аниқланди. Бу мавсум учун бемалол етади. 132 мингдан ортиқ ампициллин, 1 миллиондан ортиқ анальгин дорилари вилоятларга тарқатилди. 3 миллион 400 мингдан ортиқ боғлов материаллари жўнатишга шай қилиб қўйилибди. Ҳашарчилар иситма туширадиган ва бошқа хил дори-дармон билан етарли даражада таъминланадилар. Ҳар бир дала шийпонида аптечкалар бўлади.

Йиғим-терим даврида шифокорлар қишлоқ аҳлига ҳам тиббий хизмат кўрсатишади. Сирдарё ва Жиззах вилоятларига битирувчи курс талабаларидан 1.200 киши сафарбар қилиниши мўлжалланмоқда. Вазирлик ходимлари вилоятларда бўлиб, ходимларимиз фаолиятини назорат қилиб турадилар. Умуман пахта мавсумини намунали ўтказиш учун пухта тайёргарлик кўрилаяпти. Тиббиёт ходимлари бу йилги пахта мавсумини ўтказишга ҳар жиҳатдан тайёр бўлиб туришибди.

Ғ. ҲАЙДАРОВ,
Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги даволаш бош бошқармаси етакчи мутахассиси, жумҳурият пахта штаби аъзоси.

ТАҚЧИЛЛИК ДАВОСИ, ТЎКИНЛИК ЙЎЛИ

ЧЎЛ ШАРБАТИ

Кексаларимиз чўлга ҳужум бошланган кезларни яхши эслашади. Ён-атроф тўқайзор. Кечалари тулки ва бўриларнинг макони. Ҳар бир кун машаққат билан ўтарди. Инсон қўли гул экан. Энди бизнинг томонларга келсангиз, саховатли боғларни кўриб завқингиз тошади. Таърифи кенг ёйилган давлат хўжалиги ерларини ўзлаштиришнинг тарихи бор. Тошкентдан қайтаётган Сирдарё вилоят партия комитетининг биринчи котиби ўша пайтда «Правда» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси бўлиб ишлаётган Ҳайдар Жумабоевни йўқлади,

— Сиз чўлни ўзлаштиришни, мевазор барпо этишни орзу қилиб юрибсиз, — деди у. — Қаранг, дарё бўйида неча юзлаб гектар ер увол бўлиб ётибди. Бахтингизни синаб кўринг. Қўлингиздан келишига ишонаман.

— Пахта етиштирамизми?

— Йўқ, чўлқуварга ҳам мева, қовун-тарвуз керак. Икки йил қийналасиз. Аммо савобга қоласиз.

Мақсадга эришиш осон бўлмади. Ҳайдар акага ўхшаган ишбилармонлар чинакам қаҳрамонлик намуналарини кўрсатиб ишладилар. Бахтга қарши сизот сувлар узоқ вақт қамишларнинг илдизини қуритиш имконини бермади. Фақат 70-йилларнинг охирларида ният амалга ошди. Собир Раҳимов номли совхоз барпо этилди. Унга табаррук инсон Ҳ. Жумабоев директор этиб тайинланди. Биринчи йили 100 гектар ер ўзлаштирилди. Олма, шафтоли, гилос, ўрик, ток кўчатлари ўтқазилди. Эндиликда шиғил ҳосилга кирган олмазорнинг биринчи кўчатини Ҳайдар аканинг ўзи ўтқазган эди.

— Чўлда етиштирилган ноз-неъматлар ўзининг ширин-шакарлиги билан ажралиб туради. Фақат одамларни қўллаб-қувватлаш, уларга амалий ёрдам ва мадад кўрсатиш даркор. Нолимасак бўлади. Совхоз раҳбарияти, касаба уюшмаси қўмитаси ишчи ва хизматчиларни ижтимоий ҳимоялашга алоҳида эътибор беришяпти. Жумҳурият Президентининг ҳаётбахш фармонлари қаддимизни кўтарди. Ғамхўрликка амалий иш билан жавоб беришга интилаяпмиз. Ҳар бир соҳибкор кунига яхши даромад қиляпти. Қувончлиси шуки, ҳосил йиғим-теримида қатнашаётганларга иш ҳақи шу куннинг ўзидаёқ берилмоқда. Моддий манфаатдорлик таъминланаётганлиги соҳибкорлар ғайрат-шижоатини ошираяпти.

Бултур хўжалик бўйича эришилган натижалар чакки бўлмади. 1.850 тонна ўрнига 3.311 тонна ноз-неъмат йиғиштириб олинди. Бурхон Тўрақулов, Акрам Жумабоев сингари соҳибкорлар бошлиқ бригадаларда ҳар гектар ердан 40 центнер ўрнига 80 центнердан олма, 60 центнер ўрнига 120 центнердан узум йиғиштириб олинди. Соф даромад қарийб икки баравар кўпайди ва 980 минг сўмни ташкил этди.

Акрам Жумабоев фаолияти хусусида ҳам тўхталмоқчиман. Омилкор, ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топади. У етакчилик қилаётган бригада мавжуд майдонлардаги токзорлардан белгиланганидан икки баравар кўп ҳосил олишни мўлжаллаяпти. 1990 йилда шу ерларда 410 тонна узум етиштирилган эди. Бу йилги ниятлари ана шу кўрсаткични 650 тоннага етказиш. Совхоз ҳудудида шўрхок ерлар анчагина. Бундай шароитда олма ёки шафтоли ўстириш мушкул. Бироқ омилкорлар замин умрини беҳуда ўтказишмаяпти. Шўр ерларга нонжийда экилган. Пировард натижа ҳам кутилгандан яхши бўлаяпти. Ана шу неъмат ҳисобидан хўжалик катта иқтисодий даромад қилмоқда. Иштиёқ бўлса, муаммолар ҳал қилинар экан. Бир вақтлар қайта ишлаш корхоналарига чўл неъмати вақтида етказиб берилмасди. Баъзида техника етишмаса, айрим ўринларда арзимаган яшиклар қийнарди. Мураббо тайёрланадиган кичик корхона ишга тушгач, мушкулимиз осон бўлди. Шунингдек, йил довомида мева ва узум сақланадиган совуқхонамиз ҳам бор. Унда минг тонна ҳосилни асраш мумкин.

Совхоз раҳбар ва мутахассислари сўмни-сўмга уриштириш, иқтисодиётни юксалтиришга зўр беришяпти. Ўтган йили 2,5 минг тоннага яқин ноз-неъмат шартнома асосида Украина ва Иркутскка етказиб берилди. Шунинг ҳисобидан тахта, хашак йиғадиган комбайнлар, мих, 30 бош от ва бошқа хил қурилиш материаллари олдик. Натижада хўжалик ҳудудидаги Бешкапа, Меҳнат, Чибинбой қишлоқларида турар-жойлар, мактаб, болалар боғчалари, маданият саройи, клуб қад ростлади. Айни кунларда барчамиз қўлни қўлга бериб, пешона тери эвазига етиштирилган неъматларни вақтида йиғиштириб олишга ҳаракат қилаяпмиз. Чўл шарбати эл дастурхонига тортиқ этилмоқда.

Н. РАЖАБОВ,
Сирдарё районидаги Собир Раҳимов номли давлат хўжалиги бригада бошлиғи.

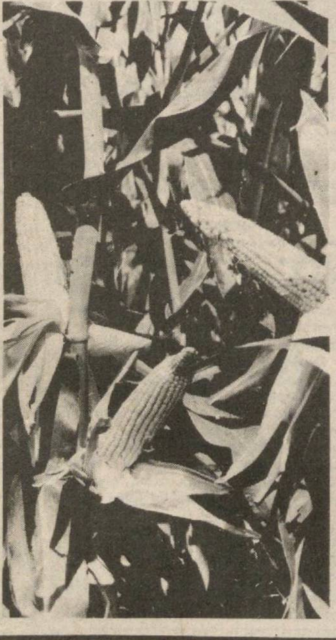

Октябрь районидаги генерал Собир Раҳимов номли давлат хўжалиги деҳқонлари экинлардан мўл ҳосил олиш ниятида астойдил меҳнат қилишяпти. Уларнинг ишлашлари ва дам олишлари учун барча имконият яратилган. Мавжуд техникадан унумли фойдаланиляпти. Ўзбекистон Президентининг фармонига биноан 250 тонна ғалла аҳолига тарқатилди.

Хўжалик ишчи-хизматчилари яқинда яна дон олишади. Бу гал маккажўхори дони. Совхоз 205 гектар майдонга дон учун маккажўхори эккан. Мўлжал унинг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил йиғиштириб олиш.

Баҳром Маллаев бошлиқ бригада аъзолари эса силос учун 50 гектар ерга экилган маккажўхорини ўриб олишди. Ишга масъулият билан ёндошиб меҳнат қилиш ўз самарасини берди. Ҳар гектар ҳисобидан 600 центнердан силос бостирилди.

Совхозда айни дамларда ҳам ўрим-йиғим қизғин давом этаяпти. Бригадалараро мусобақа авж олдирилган. Ҳар ҳафтада якун чиқарилиб, ғолиблар муносиб рағбатлантирилмоқда. Тўртта комбайннинг узлуксиз ишлаши таъминланган. Бу эса ўз самарасини беряпти.

СУРАТДА: (чапда) хўжалик директори Тошпўлат Эргашев, бригада бошлиғи Баҳром Маллаев ва ҳосилот Бозорбой Абдуаҳадовлар ҳосил чўғини чамалашяпти.

К. ЖЎРАҚУЛОВ олган сурат.

ТОМОРҚА ИМКОНИЯТИ

Авваллари рўзғорга керак бўладиган сабзавот маҳсулотлари, картошкани район марказидаги бозорлардан харид қилардик. Айниқса баҳор ва қиш ойларида қозон қайнатишнинг ўзи бўлмасди. Алам қиларди, қишлоқда яшасангу ўзерингда ноз-неъмат етиштиролмасанг...

Бир куни колхоз раҳбар ва мутахассислари билан бўлган суҳбатда кўнглимизда борини тўкиб солдик. Дастлаб пудратни кенг жорий этиш керак, деган фикрга келинди. Коммунистлар, халқ депутатлари бошчилигида фойдаланилмай ётган ерларни деҳқончилик оборотига киритишга зўр бердик. Ўзим шартнома асосида Шўркўл массивидан 4 гектар ер олдим. Қадрдонларим — Ражаб, Раҳмат ва Гулсара звено аъзолари бўлишди. Биринчи йили 60 тонна қовун-тарвуз етиштириб беришимиз керак эди. Яхши ният билан сидқидил тер тўкдик. Режа ортиғи билан бажарилди.

Орадан кўп ўтмай Ўзбекистон ССР Президентининг қишлоқ аҳолисига томорқа учун ер бериш ҳақидаги фармони эълон қилинди. Деҳқонлар бундан қанчалик қувонишганини билсангиз эди. Муҳим тадбир қисқа вақт ичида амалга оширилди. Энди оила аъзоларимиз билан ўз еримизда сабзавот, помидор, картошка, резавор етиштириш имкониятига эга бўлдик. Биринчи йилиёқ аксарият ҳамқишлоқларим мўл ҳосил етиштирдилар. Рўзғордан ортганини давлатга топшираяпмиз, бозорларда сотмоқдамиз. Колхозчилар иқтисодий жиҳатдан ўзларини анча тутиб олишди. Хонадон чорваси кўпаймоқда.

Бироқ ҳамма томорқадан унумли фойдаланаяпти, десам хато бўлади. Айрим хафсаласиз, имтиёз қадрига етмаётган кишилар ернинг умрини зое ўтказишаяпти. Хўжалик раҳбарлари уларга нисбатан талабчанликни ошириб тўғри иш қилишаяпти. Қишлоғимизга бир келинг. Шунда томорқа имкониятларини ўз кўзингиз билан кўриб, Президентимиз фармони ҳаётимизда қанчалик катта роль ўйнаётганлигига ишонч ҳосил қиласиз. Ғамхўрликка жавобан далаларда сидқидил тер тўкаяпмиз. Мақсад эл-юрт дастурхонини тўкин-сочин қилишдир.

Э. МИРЗАЕВ,
Ғиждувон районидаги Энгельс номли жамоа хўжалиги ижарачиси.

✦ Жалолқудуқ районидаги Т. Тошматов номли жамоа хўжалигида 45 гектар адир ерга ошқовоқ уруғи қадалганди. Ҳар гектаридан 30 тонна ўрнига 50 тоннадан ҳосил олиш кўзланмоқда.

СУРАТДА: звено бошлиқлари Акбарали Маматраҳимов (чапда) ва Хўжамберди Абдуллаев ошқовоқ ҳосилидан мамнун.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ДАСТУРХОНДАГИ ҲИСОБ

Она диёримиз ёз-куз фаслларида ўта саховатли, ноз-неъматлар тўла афсонавий очил дастурхонни эслатади. Ундаги ҳосилни териб, тугата олмай хўжаликлар шошиб қоладилар. Тасаввур қилинг, кечагина помидорлари, бодринглари териб олинган майдон эртаси яна қўл тегмагандек ҳосилга тўлиб бурканган. Қўшни пайкаллардаги чучук қалампир, сабзи, бақлажон «қачон бизларга навбат етади» дегандек интизор кутиб ётибди. Бундай тиғиз иш кунларида боғбон ҳам, сабзавоткор ҳам хоҳлайдими-йўқми ҳосилнинг каттагина қисми нобудга чиқади. Ҳисоб-китоб қилишларича бизда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг салмоқли қисми-аниқроғи 30—40 фоизи исрофга чиқар экан. Қишлоқ хўжалик ходимлари меҳнат қилишни, мўл-кўл ҳосил тўплашни билишади. Аммо пешона тери билан етиштирилган ҳосилни нес-нобудсиз сақлаб қолишда улар ожиз, хосилнинг кўп муаммолари мавжуд.

Бу борада хорижий мамлакатларда аҳвол қандай? Чет эллик фермерлар етиштирилган маҳсулотнинг исроф бўлишига асло йўл қўйишмайди. У ерда нобудгарчилик 0,5 фоиздан ошмайди. Фермерлар кичик музхоналар билан етарли даражада таъмин қилинган. Бизлар ҳам ишбилармонлардан ўрнак олишимиз зарур. Бунинг учун хўжаликларда маҳсулотни қайта ишлайдиган кичик корхоналар ташкил қилишни—ихчам музхоналар қуришни йўлга қўйишимиз зарур. Шу ўринда эътиборга молик бир мисол келтириб ўтамиз.

Бир вақтлар Тошкент районидаги Карл Маркс номли жамоа хўжалигида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари исрофгарчилиги жуда юқори бўлган. Қайта ишлаш учун консерва заводларига жўнатилган сабзавотлар гоҳо кечикади ёки териб тўпланган ҳосилнинг ҳаммасини ўша вақтнинг ўзида жўнатишнинг иложи бўлмайди. Юз берган аҳвол тақозоси билан эскириб қолган бу маҳсулотлар чиқитга чиқариларди. Колхоз полиз-боғдорчилик маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик корхонани қуриб ишга туширгач, юқоридаги нобудгарчиликлар узил-кесил барҳам топди. Савдога чиқарилган мева-сабзавот сал туриб қолса, йиғиштириб олиб корхонага қайта ишлаш учун хом ашё сифатида топширилади. Консерва заводига юборилган маҳсулотлар қайтса, уни ҳам колхоз ўз корхонасида қайта ишлайди. Сара мева-сабзавотлар 4000 тонналик музхоналарга жойлаштирилади. Етиштирилган ҳосилнинг нобудга чиққан қисми бу ерда йўл қўйилиши мумкин бўлган энг паст даражада, яъни 0,5 фоизга етар-етмас.

Кичик корхоналар атамаси бугун тилимизга кириб, ўрнашиб қолмоқда. Кичик корхоналар учун иморатлар қуриш, технологик ускуналарни топиш ва бошқа ташкилий қийинчиликлар йўл-йўлакай муваффақиятли ҳал қилинмоқда. Бироқ музхоналар қуриш борасида афсуски, силжишга эришилмаяпти.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, музхоналарнинг ҳажми, миқдори бўйича жумҳуриятимиз иттифоқда охирги ўринлардан бирида туради. 1991 йил январидаги маълумотга кўра Ўзбекистонда умумий сиғими 383 минг тонна бўлган 227 та музхона ишлаб турибди. Уларни киши бошига тақсимласак 19,1 килограммдан тўғри келади. 2005 йилга бориб бу кўрсаткични Ўзбекистонда 48 килограммга, Иттифоқда эса киши бошига 170 килограммга етказиш кўзда тутилади. Ана шу тафовутнинг ўзи ҳам Ўзбекистон музхоналар қуришда жуда орқада қолиб кетганини кўрсатади.

Ўртадаги фарқни камайтиришга, яъни кўплаб музхоналар барпо қилишга нима халақит беради? Қолаверса ўлкамиз жойлашган минтақа, бу ерда етиштириладиган маҳсулотларнинг тури ҳам кўплаб музхоналар қуришимизни тақозо этади-ку!

Музхоналар қуришга киришишга бизга халақит бераётган омил ўзимиздаги хафсаласизликдир. Бизда жонкуярлик, дадиллик етишмаяпти. Президентимиз И. А. Каримов шахсий деҳқон хўжалиги ассоциацияси моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва уларга моддий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги фармонида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва қайта ишлашга мўлжаллаб кичик корхоналар қуришни ҳам кўзда тутади. Демак раҳбариятимиз йўлни кенг очиб берди, эндиги ташаббус ўзимизга боғлиқ. Биз эса ҳамон сусткашликка йўл қўймоқдамиз. Афтидан музхоналар қуришнинг сарф-харажатлари баъзиларни чўчитаяпти. Аслида маблағ хусусида ташвишланишга ҳожат йўқ. Капитал қурилишга мўлжалланган маблағлардан ушбу мақсад учун бемалол фойдаланиш мумкин. Қолаверса маблағ топишнинг қўшимча имкониятлари ҳам йўқ эмас. Деҳқончилик устун даражада ривожланган диёримизда музхоналар, кичик корхоналарни кўплаб барпо қилиш шу куннинг кечиктириб бўлмас вазифасидир. Бундай иншоотларни тиклашга ихтисослашган корхоналарга буюртма берилса бас. Шу заҳоти улар ишга киришадилар. «Интерхолод» совет-фин ассоциациясининг «Татарросспецмонтаж» тресги ана шундай ихтисослашган қўшма корхона ҳисобланади. Бу ташкилот бизга 250, 400, 800 тонна ҳажмдаги музхоналар қуриб беришга тайёр. Агар четдан ижрочи чорлаш оғир ботса, бу вазифани ўз кучимиз билан эплай оламиз. Бунинг учун сал журъат кўрсатилса кифоя. Бектемирдаги темир-бетон заводи қурилиш ташкилотларининг буюртмаси бўйича музхоналарнинг изоляцион девор қисмларини тайёрлаб беради.

Музхоналар қуриш масаласини ҳал қилишнинг иккинчи йўли ҳам бор. Маълумки, ҳозирги кунда совуқ ҳосил қиладиган компрессорлардан фойдаланиш тобора кенг расм бўлмоқда. Бундай қурилмаларни Иттифоқнинг бошқа шаҳарларида тайёрлаб чиқаришади ва жумҳуриятимизга кам миқдорда ажратилади. Бу ускуналарни ҳам ўзимизда — Тошкент «Компрессор» заводида ишлаб чиқаришни йўлга қўйишимиз мумкин. Бунинг учун агрегат заводининг бир неча йиллардан буён фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонларидаги мавжуд технологияни унча ўзгартирмай совутиш агрегатлари тайёрлаб чиқаришни амалга оширса бўлади.

Кези келганда музхоналарнинг яна бир хусусиятига тўхтаб ўтиш жоиз. Ишга туширилган совутиш иншоотларининг хизмати маҳсулотларни сифатли сақлаб бериш билан кифояланиб қолмайди. Улар рўзғоримиз учун керакли бўлган иссиқ сув тайёрлаб бериши, қишда уйимизни, теплицаларимизни иситиши мумкин. Маълумки, бундай ускуналар айни чоғда ўзидан иссиқлик ҳам чиқаради. Иссиқ сувнинг ҳар литри пулга чақиладиган чет мамлакатлардаги тадбиркор фуқаролар оддий уй холодильниги ажратган иссиқликни ҳам исроф қилишмайди. Ундан идиш-товоқ ювиш ва бошқа мақсадлар учун керак бўладиган сувни иситишади. Йирик музхоналарнинг ускуналаридан ажралиб чиқадиган иссиқлик шунчалар юқорики, агар уларни тўплаб фойдаланилса, бир неча теплицаларни иситишга етади. Чунончи, битта музхонанинг компрессор ускуналари ажратган иссиқлик билан кунига 15—20 тонна сутни қайта ишлаб берадиган кичик заводларни иситиш ва иссиқ сувга бўлган талабини қондириш мумкин. «Конструктор» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан музхона, сут заводи ва теплицалардан иборат комплекснинг лойиҳаси ишлаб чиқилди. Агар жойларда у барпо қилинса, сарф қилинган харажат узоғи билан икки йил ичида қопланади ва фойда келтира бошлайди.

Хуллас республикамиз музлатиш иншоотларини оммавий қуришга киришиш босқичида турибди. Бу вазифани ўз кучимиз билан уддалаш имкониятига эгамиз. Бунинг учун жумҳуриятимизда «Интерхолод»га ўхшаш музхоналарни қуриб, жиҳозлашга ихтисослашган уюшма тузиш кифоя. У турли ҳажмдаги музхоналар қуради ҳамда жиҳозлаш учун ускуналар ишлаб чиқаради. Бу уюшма нафақат жумҳуриятимиз, балки Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқ хўжалиги учун ҳам музлатиш ускуналарини етказиб беришда марказ бўлиб хизмат қилиши мумкин.

А. АЮПОВ,
Деҳқончилик-саноат мажмуини бошқариш жумҳурият олий мактаби кафедра мудири, доцент.
Х. РАҲИМОВ,
техника фанлари номзоди.

КЎП БИРИКСА, ТОҒНИ ҚУЛАТАР

Хўжалигимиз илгари асосан пахта етиштириш билан шуғулланарди. Шароит тўғри келса-келмаса шу соҳани ривожлантиришга зўр берарди. 1978 йилда жамоа хўжалиги давлат хўжалигига айлантирилди. Экин майдонлари адирликда жойлашганлиги, сув камчил бўлганлиги туфайли уни боғдорчилик ва узумчиликка айлантиришга қарор қилинди. Занг даштидаги еримиз тошлоқ эди. Умуман обиҳаёт билан таъминот 55—60 фоиз атрофида бўлиб, доимо танқислик сезиларди. Кейинги йилларда пахта тайёрлаш режаси бажарилмай хўжалик иқтисодиёти занфлаша борди. Шу боисдан тўғри йўл тутилиб, бу жойларда мева-чева етиштириш маъқул деб топилди.

Авваллари чигит экишга эътибор кучайтирилгани туфайли боғ ва токзорлар асосан кам унум, адир ерларда ташкил қилинган. Даставвал мевазорларни серҳосил майдонларга кўчириш бошланди. Натижада кейинги тўрт йилда янги боғ ва токзорлар ғўза экилган пайкаллар ўрнида барпо этилди. Аниқроқ айтганда, 1987 йилда 100 гектар пахтазор ўрнига ток қаламчалари ўтқазилди. Бундан ташқари сўнгги йилларда қарийб 80 гектар ерда сархил мевали кўчатлар экилди, 20 гектар эски боғ таъмирлаб чиқилди.

Бу тадбирлар беиз кетмаяпти. Хўжалигимизда мева, узум, бошқа ноз-неъмат етиштириш тобора кўпаймоқда. Биргина ўтган йилни олиб кўрайлик. Режадаги 970 тонна ўрнига 1120 тонна узум, 450 тонна ўрнига 520 тонна мева, 1.500 тонна ўрнига 1600 тонна сабзавот, 1050 тонна ўрнига 1600 тонна картошка тайёрланди. Шунингдек пахта, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш режалари ҳам ошиғи билан бажарилди. Боқибой Валиев бошлиқ жамоа ҳар гектар токзордан 95 центнердан, Боқибой Мамажонов жамоаси 70 центнердан, Абдуллажон Холматов бошлиқ звено ҳар гектар боғдан 92 центнердан ҳосил йиғиштириб олдилар.

Бу жамоалар жорий йилда ҳам ўрнак кўрсатиб ишламоқдалар. Шу кезларда пишиб етилган меваларни маҳтал қилмай тезроқ саранжомлаш, истеъмолчиларга сархил ҳолда етказиш пайида бўлаяпмиз. Ноз-неъмат бунёдкорларимиз бу йил эл дастурхонига 480 тонна мева, 970 тонна узум, 1500 тонна сабзавот, 1600 тонна картошка ва бошқа маҳсулотларни тортиқ этиш мажбуриятини олишган. Ушбу марраларни эгаллаш учун шу кеча-кундузда астойдил тер тўкилаяпти.

Бугунги кунда хўжалик иқтисодиётида ҳамма соҳалар кенг ўрин тутади. Ўтган йили жамики тармоқлардан 4 миллион 300 минг сўмга яқин даромад қилинганди. Фойда 365 минг сўмни ташкил этганди. Лекин бу йилги шароит мураккаб келаяпти. Аввало бозор иқтисодиётига ўтилди. Унинг ўз қонун-қоидалари, талаблари бор. Ишчиларнинг моддий манфаатдорликларини кескин ошириш, аҳолини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш борасида жиддий чора-тадбирлар кўриш керак. Агар бултур ҳар бир ишловчининг йиллик ўртача иш ҳақи 2280 сўмга тўғри келган бўлса, эндиликда бу пул билан кун кечириш қийин бўлиб қолди.

Айниқса хўжалигимиз район марказида жойлашганлиги аҳволни қийинлаштираяпти. Ҳудудимизда истиқомат қилувчи ишга яроқли кишиларнинг бор-йўғи 30 фоизи бизда ишлаяпти. Қолгани турли ташкилотларга қатнамоқда. 18 минг кишининг бошпанаси, тирикчилиги тўғрисида қайғуришимиз лозим. Сўнгги икки йилда район марказидаги қурилишларга ва якка тартибда уй-жой қурувчиларга 239 гектар ер ажратиб берилди. Жумҳурият Президентининг одамларга томорқа бериш бўйича фармонини бажариш юзасидан махсус комиссия ишлаб турибди. У маъмурият номига берилаётган аризаларни йилига икки марта кўриб чиқиб, иложи борича ижобий ҳал қилмоқда. Хўжалик ишчиларига 12, бошқа ташкилотларда ишловчиларга 10 сотихдан томорқа ери тақсимланмоқда. Шунингдек, аҳолининг шахсий ёрдамчи хўжалигини ривожлантириш, чорва молларини озуқа билан таъминлаш борасидаги кўрсатмалар ҳам изчил бажарилмоқда. Одамларга сомон, кўк ўт, парранда, бузоқ, қўй арзон нархда сотилаяпти.

Хўжалигимизда ижтимоий-маданий-маиший бинолар барпо этишга, қишлоқларни ободонлаштиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ҳамма жойда ичимлик сув таъминоти яхши. Бултур 5 километр узунликдаги йўл асфальтланди, шунча масофага газ қувурлари тортилди. Бундай ишлар жорий йилда изчил давом эттирилмоқда. Йил охиригача 6 километр узунликда газ қувурлари ўтказиш, 10 километр йўлга асфальт ётқизиш мўлжалланган. 400 ўринли клуб, 140 ўринли боғча, ҳаммом бинолари қурилишлари тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Шу йил июль ойида жумҳурият Президенти сабзавот, мева, картошка ва шу каби қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг давлат харид баҳосини ошириш тўғрисида фармон чиқарди. Бу биз, ноз-неъмат бунёдкорларининг айни дилидаги иш бўлди. Чунки илгари бу маҳсулотларга давлат томонидан қўшимча пул бериларди. Масалан, 1989 йилда биз етиштирган узум, сабзавот, картошка ҳисобига 701 минг сўм қўшимча пул олгандик. Бултур бу нарса бекор қилинди. Шубҳасиз, бу хўжалик иқтисодиётига ўз таъсирини кўрсатди. Шундай паллада юқоридаги фармон қабул қилингани айни муддао. Қолаверса, у бозор муносабатлари шароитида мева-сабзавотчилик хўжаликларининг иқтисодий манфаатларига хизмат қилади.

Ишимизда муаммолар талай. Масалан, картошкачилик уловидан тушови қиммат соҳа бўлиб қолмоқда. Гап шундаки, ўзимизда етиштирилган ҳосил орадан икки йил ўтиши билан айнийди. Россиядан келтирилган уруғлик кузда 43 тийиндан тушса, баҳорда 80 тийинга боради. Бундан буён янада қимматлашиши аниқ. Бинобарин, уруғчилик тўғрисида жиддийроқ қайғуриш керак.

Сиғими минг тонналик музхона-омборимиз бор. Кичик қайта ишлаш цехимиз ўтган йилдан бошлаб ишга тушди. Бултур 10 минг шартли банка консерва тайёрланди. Уни кенгайтириб, қувватини 1 миллион шартли банкага етказишни кўзлаяпмиз. Хуллас, хўжалигимиз меҳнат аҳли юрт дастурхони тўкинчилигига муносиб ҳисса қўшиш йўлида бундан буён ҳам сидқидилдан ишлайверади.

М. ЮНУСОВ,
Янгиқўрғон районидаги Карл Маркс номли давлат хўжалиги директори.

Шарқнинг буюк мутафаккирлари

УМАР ХАЙЁМ

Рубоий Ўрта Осиё ва Яқин Шарқ халқлари ижодидаги энг қадимий шеърий шакллардан бўлиб, у тўртлик ва тарона номи билан машҳур. Намуналари XI аср адабий ёдгорлиги — Маҳмуд Қашғорийнинг «Девону луғатит турк» асарида учрайди. Форсий тилда эса рубоийни Шарқ шеъриятининг «Одам Атоси» Абу Абдулло Рудакий ёзма адабиётга киритган.

Хўш, Умар Хайём ким? У қанча рубоий ёзган? Бу саволлар кўплаб олимлар фикрини банд этган.

Хайёмнинг шоирлик тақдири ўзига хос бўлиб, унинг шуҳрати аввало Ғарбда тарқалган. Сўнг ўз ватани Эронга етиб келган. Чунки уни Шарқда аввало олим сифатида танир ва тан олар эдилар. Тўлиқ номи Ғиёсиддин Абдулфатх Умар ибни Иброҳим Нишопурий бўлиб, Хайём тахаллуси билан танилган бу аллома 1048—1123 йилларда яшаган улуғ файласуф, математик, олим ва астрономдир. Унинг номи жуда кўп ривоят ва афсоналарга чулғанган. Айрим рубоийларининг майдонга келиши ҳақида хилма-хил ривоятлар бор. Бироқ шоирнинг таржимаи ҳоли тўғрисидаги маълумотлар жуда оз. Ривоят ва ҳикоятлар эса унинг ҳақиқий қиёфасини чизишни мушкуллаштиради, холос.

Умар Хайём Нишопур шаҳрида ёки шу шаҳар атрофидаги қишлоқлардан бирида чодир (хийма) тикувчи косиб оиласида 1048 йили дунёга келди. Хайём лақаби ҳам отасининг ҳунаридан олинган. У Нишопур, Самарқанд, Бухорода ўқиганлиги ва ишлаганлиги маълум.

1074 йилда Салжуқийларнинг машҳур вазири Низомулмулк уни Исфиҳондаги расадхонага бошчилик қилишга даъват этади. Истеъдодли олим бунга рози бўлади-да сарой тўполонларидан узоқда, аниқ фанларни чуқур ўрганишга киришади. Ўз замонасининг етук олимларидан бири бўлган Хайём математика, астрономия ва фалсафага оид бир қанча китоблар ёзиб, қатор кашфиётлар қилган. Масалан, 1077 йилда юнон олими Эвклид китобидан бир неча геометрик шаклларни шарҳлаб ёзган асарида бутун сонларнинг илдизини топиш йўлларини кўрсатиб берган.

Хайём бир неча асарида улуғ олим Абу Али ибн Сино фикрларини тарғиб этади. Унинг бир қатор китобларини арабчадан форс тилига таржима қилади ва шарҳлаб беради. «Рисолат-ул-кавн ва -т-таклиф» («Коинот ва унинг вазифалари») номли китобида эса Абу Али ибн Синони ўзининг устози деб атайди. Бундан ташқари у «Рисолфи-л-вужуд» («Бирлик ҳақида рисола»), «Рисола фи куллиёти вужуд» («Борлиқнинг умумийлиги ҳақида рисола») каби бир неча фалсафий асарлар ёзадики, уларда муаллиф Ибн Синонинг содиқ шогирди сифатида устоз фикрларини давом эттиради. Тарихчи Байҳақийнинг хабар беришига қараганда, Хайёмнинг ўлим олдидан мутолаа қилган энг охирги китоби Абу Али ибн Синонинг фалсафий асари «Китоби-уш шифо» экан.

Дунё фалсафаси билан шуғулланиш, мавжудотнинг сирини излаш билан бирга Хайём бир қанча олимларга раҳбарлик қилган. Беш йил қаттиқ текширишлар олиб боргандан кейин 1079 йилда янги ислоҳ этилган тақвимни таклиф қилган. Бу Оврупада ундан беш юз йил кейинроқ қабул қилинган ва ҳозирги кунгача амалда бўлган Гриғорианс календаридан ҳам аниқроқдир.

Аммо тез орада рўй берган Низомулмулкнинг фожиали ўлимидан сўнг реакцион гуруҳларнинг кучайиб кетиши натижасида бу тақвим жорий қилинмай қолиб кетган.

Айниқса, 1092 йилда Маликшоҳнинг ўлимидан сўнг мамлакатда яна тахт талашлари, низолар ва қон тўкишлар авж олди. Сўнгсиз ҳарбий юришлар халқни қақшатар, экин майдонларини пайҳон қилар, ариқ ва каналларни хароб этар, деҳқонларни қашшоқлаштирар эди. Норозиликлар авжига чиқди. Бунга қарши мамлакатда зиддият кучайди. Хайём ҳаётининг охирги йиллари айниқса оғир бўлган. У Нишопурга қайтиб келиб, фақирликда умр кечирган бўлса-да, илмий ишларини давом эттираверган. Улуғ олим бу даврда ҳам математика, астрономия ва фалсафадан бир қанча асарлар ёзган. Ундан ташқари ўз атрофига содиқ шогирдларини тўплаб, дарс берган, бир гуруҳ олимларни тарбиялаб етиштирган.

Ажойиб илмий асарлар қолдирган буюк олим 1123 йилда Нишопурда вафот этган. Аммо Умар Хайём ўзининг жаҳоншумул илмий асарлари билан эмас, нодир рубоиёти билан оламга машҳур бўлди.

XIX асрнинг ўрталарида инглиз шоири Фицжеральд Умар Хайём шеърларини таржима қилди. Унинг ағдармалари жуда эркин бўлиб, ҳали аниқ ва айнан таржимадан узоқ бўлишига қарамай, Оврупада катта шуҳрат қозонди. Булар ўша асрнинг ўзидаёқ 25 марта босилиб чиқди. Шу вақтдан бошлаб, Хайём рубоийларини нашр қилиш йилдан-йилга орта борди, унинг ижоди тадқиқ қилинди. Булар орасида рус шарқшунос олими В. Жуковскийнинг 1897 йилда босилган «Умар Хайём ва кўчма рубоийлар» номли асари катта аҳамиятга эга.

Қўлёзма тўпламларда Умар Хайём рубоийларининг сони юздадан мингтагача бориб етар, бу асарларда хилма-хил, бир-бирига тамоман зид ғоялар илгари сурилади. В. Жуковский Умар Хайёмга нисбат берилаётган рубоийларнинг кўпи бошқа шоирлар девонида ҳам учраб туришини кўрсатиб, эски қўлёзмалардаги ҳамма рубоийлар Хайёмники эмас деган фикрни ўртага ташлайди. Шундан сўнг, бу шоирнинг ўзига тааллуқли рубоийларни аниқлаш учун илмий-тадқиқот ишлари авж олиб кетди. Бу борада Эрон адабиётшуносларидан доктор Қосим Ғаний ва Муҳаммадали Фуруғийларнинг самарали ишларини қайд этиб ўтиш ўринли. Улар кўп манбаларни текшириб, Умар Хайёмнинг ўзига тегишли рубоийларни аниқлашда муваффақиятга эришганлар.

Инглиз олими Артур Арберри Умар Хайёмнинг энг қадимий қўлёзмасини топишга муваффақ бўлди. Бу қўлёзма 604 ҳижрий (1207 мелодий) йилда ёзилган бўлиб, унда 252 рубоий бор. Бошқа манбалар билан ҳам таққослаб, Хайём рубоийларининг сони 300 дан ортиқ бўлса керак, деган хулосага келиш мумкин.

Хайём рубоийларини мавзуларига қараб бир неча гуруҳларга ажратиш мумкин. У аввало табиатшунос олим, астроном ва файласуф сифатида дунёни яхши билишга, табиат сирларини тушунишга ҳаракат қилган. Бу дунёда қандай яшаш керак, одамзот қайдан келиб, қайга кетади, деган саволларга жавоб излайди.

Мутафаккир шоир дунёнинг тузилиши, унда одамнинг ўрни ҳақида ўйга толар экан, аввало у инсон дунёда энг олий вужуд эканини таъкидлайди:

Дунёнинг тилаги, самари ҳам биз;
Ақл кўзин қораси, жавҳари ҳам биз.
Тўгарак жаҳонни узук деб билсак,
Шаксиз унинг кўзи — гавҳари ҳам биз.

Аммо жаҳоннинг моҳияти ва асоси ҳисобланган инсоннинг қадру қийматини, унинг фожиали ҳаётини чуқур ҳис этган шоир дунёнинг нобоп тузилганлигини, ноқислигини кўриб диққат бўлади. Бундай «фалак»ни барбод этиб, қайтадан тузишга чақиради. Оламнинг тузилишидаги мантиқсизликлар, камчиликларга қарши исён кўтаради:

Фалакка ҳукм этган тангридай бўлсам,
Фалакни қилардим ўртадан барҳам.
Янгидан шундай бир фалак тузардим,
Яхшилар тилакка етарди ул дам.

Исёнкор шоир қалби дунёда ҳақсизлик ва ситамга барҳам бериш йўлларини топа олмагач, ҳар дамни ғанимат билишга чақиради. Умр бир неча кунлик омонат, ундан олганингча олиб қол, қайғу-алам ҳам, шодлик ҳам ўткинчи, шунинг учун бу умрни ғамда ўтказсанг ғам билан, қувноқликда ўтказсанг қувонч билан ўтади, деган хулосага келади.

Хайём материализм энг аввало материянинг йўқолмаслиги, унинг бир ҳолатдан иккинчи ҳолатга ўтиб юриши, одам ҳам вафот этгач, шу моддий дунёдаги ўлик жисмларга қўшилиб кетиши, бу нуқтаи назардан тирик ва ўлик табиат орасида ўтиб бўлмас чегара йўқ эканлигини эътироф қилишда объектив дунёнинг киши онгидан ташқари мавжуд эканлигини, унинг абадий эканлигини тасдиқлайди:

Бизлар бўлмасак ҳам жаҳон бўлғуси,
Бизлардан на ному нишон бўлғуси.
Аввал-ку йўқ эдик етмовди халал,
Яна бўлмасак ҳам, ҳамон бўлғуси.

Хайём кўзимизга кўриниб турган дунёдан бошқа ҳаёт йўқлиги, киши ўз ўлимидан сўнг ҳоки-тупроқ бўлиб ер заррасига қўшилиб кетишига шаксиз ишонган. Шунинг учун у кўза лойида ҳам, иморат ғиштида ҳам инсон танасининг зарраларини — шоҳлар бошини, гадолар қўлини, гўзалларнинг шаҳло кўзларини кўради. Шундай фикрларга ғарқ бўлган шоир — кулол қўлидаги лойдан: «Мени секинроқ теп, мен ҳам сенингдек кулол эдим», деган товушларни эшитади.

Хайём куйлаган май фақат шу кун маишатларига чақириш, фалак жабру жафоларини унутиш воситасигина эмас, бу фанатик руҳонийларга отилган ўқ эди. Биз бу билан Умар Хайём динсиз эди демаймиз, албатта, аммо унинг бундай озод фикрлари учун комил мусулмон дейиш ҳам қийин. Буни шоирнинг ўзи ҳам эътироф этади:

Бир қўлда қуръону биттасида жом,
Баъзида ҳалолмиз, баъзида ҳаром.
Фируза гумбазли осмон тагида
На чин мусулмонмиз, на кофир тамом.

Кўп мактубларда Хайём майпараст бўлганми деган савол берилади. Бунга Алишер Навоий сўзи билан жавоб бериш мумкин:

Сен ғумон қилғондан ўзга жому май мавжуд эрур,
Билмайин нафъ этма бул майхона аҳлин зоҳидо!—

дейди.

Дарҳақиқат, классиклар ижодидаги май мажозий тушунча бўлиб, унга турли ва мураккаб вазифалар юкланади. Масалан, буни Хайём ижодидан олинган биргина рубоийда ҳам яққол кўриш мумкин:

Ҳаётга ўзга тус бергувчи шароб,
Келтир, қадаҳга қуй бўлса ҳам азоб.
Қўлга бер оламнинг ишлари хуноб,
Ҳар нафас умр ўтар, айлагил шитоб.

Бу рубоийда шоир май ичишнинг азоб, танага жабр-зулм эканлигини таъкидлаб ўтиш билан бирга, ўз замонидаги қийин-қиставли ҳаётга «ўзга тус бериш» яъни, уни ўзгартириш масаласини қўймоқда.

Хайём рубоийларидаги май образи — у дунёга ишониб юрма, бу дунё лаззатларидан баҳраманд бўл, деган чақириқни ҳам ўзида мужассамлаштирган, бу — шодлик, қувноқлик, реал ҳаёт рамзидир.

Шу билан бирга у ўз замонасидаги ноҳақликларни фош этиш воситаси ҳамдир. Буни яхши тушунган О. Генри «Гиминей маълумотномаси» ҳикоясининг бир қаҳрамони тилидан: «Кекса Хайёмнинг имо-ишора системаси менга ёқимлироқдир. Кўринишича, у заҳарга тўлиб тошган. Аммо бунга у шу қадар спирт қўшадики, унинг энг ашаддий сўкинишлари бир шиша майни бўшатишга чорлагандек бўлиб жаранглайди»,— дейди.

Улуғ мутафаккир шоирнинг асарларида мағрурлик, эркин фикрлик, ҳаётнинг ҳар бир тонгини қувонч ва шодлик билан кутиб олиш мотивлари жуда кучли. Май образи ҳам шоир учун шодлик ва қувноқлик рамзи бўлиб хизмат қилади. Ўрта асрларнинг қоронғу тунида у кишилик шахсиятининг эркинлигини куйлайди, инсоннинг мағрур руҳини қул қилган зулм ва ҳақсизликни қоралайди.

Хайём форс ва араб тилларида бир неча шеърлар ёзган, лекин унинг поэтик ижодида сон жиҳатдан ҳам, салмоқ жиҳатидан ҳам асосий ўринни рубоийлар эгаллайди. Рубоийчиликда Умар Хайём шундай юксак маҳорат кўрсатадики, ҳеч бир халқнинг адабиёт тарихида унинг даражасига кўтарилган шоир топилмайди, дейиш мумкин. Бу ажиб сўз санъаткорининг рубоийларида ҳақиқатан ҳам сўзлар жуда оз, аммо мазмун ниҳоятда чуқур. Шунинг учун ҳам унинг ҳар бир рубоийси бир ҳикмат даражасига кўтарилган.

Хайём бадиий маҳоратига юксак ва теранлик деган икки сўз билан баҳо берса бўлади. У содда, аммо чуқур мазмунли образлар, ташбеҳ ва истиоралар, мижоз ва киноялар ёрдами билан бадиий юксакликка ва мантиқий теранликка эриша олган.

Тўртгина мисра шеърга забардаст фалсафий фикрларни сиғдира олишига қарамай, Хайёмнинг услуби — доҳиёна содда, ўхшатишлари ниҳоятда табиий, ҳаммага осонгина етиб борадиган услуб. Унинг оҳангдор шеърлари форс-тожик адабиётининг бой хазинасида энг яхши гавҳар доналардандир.

Шоир ижодида турли-туман ғояларни, фикрларни баён этувчи рубоийлар бир-бирига ҳамоҳанг жаранглайди. Улар вазн соддалиги ва оҳангдорлиги жиҳатидан халқ қўшиқларига яқин туради. Шунинг учун ҳам ўқиган кишини чарчатмайди ва тез ёдда қолади. Хайём куйлаган соф муҳаббат, севгили ёр қўлидан тутилган биллур қадаҳ қандай ширин бўлса, шоирнинг рубоийлари ҳам шундай лазиз ва роҳатбахш. Унинг асарларидаги нозик баён, айниқса мантиқ ва фикр қудрати аллақачонлардан бери кишилар қалбини мафтун этган. Моҳир санъаткор асарларидаги ҳар бир образ, ҳар бир бадиий восита ўз олдига қўйилган фалсафий фикрни тўлароқ ва ҳар томонлама очиб беришга хизмат қилади.

Хайём табиатни шоирона ҳис қилиб, ажойиб параллелизмлар яратади: «Сабодан бўлибди гул ёқаси чок...», «Лола юзин ювди ёғингар кўклам...», «Маст булбул йўл олди гулистон томон...». «На иссиқ, на совуқ чиройли баҳор...», «Гул дер: Мен Юсуфмен Миср — чаманда...» мисралари билан бошланувчи ва бошқа бир қатор рубоийларида шоир томонидан моҳирона чизилган кўкалам жой, баҳор булути, булбул ноласи, чанг овози, гул ҳиди ва бошқа ажойиб картиналар киши қалбини балқитиб, дилкушо ва жўшқин ҳаётга чақиради.

Умар Хайёмнинг фалсафий фикрлари ўзидан сўнгги кўп шоирларга ҳам катта таъсир кўрсатди. Жалолиддин Румий, Муслаҳиддин Саъдий, Ҳофиз Шерозий, Алишер Навоий, Заҳириддин Бобур каби буюк сўз санъаткорлари ижодида бу таъсирни аниқ сезиш мумкин.

Умар Хайём араб тилини ўз она тилидек билганлиги, бу тилда бир неча илмий ва бадиий асарлар ижод қилганлигига қарамасдан, унинг рубоийлари тилига назар ташлар эканмиз, араб сўзларининг жуда кам ишлатилганлигини, уларда халқ орасидан териб олинган содда ва маънодор сўзлардан ўринли фойдаланилганлигини кўрамиз. Бир қатор рубоийларнинг хулосаси халқ мақоллари билан берилган.

Хайём рубоийларида усталик билан ишлатилган қушлар овозига тақлид сўзлар, бошқа тилга кўчириб бўлмас гўзал сўз ўйинлари ҳам тез-тез учраб туради.

Умар Хайём рубоийлари дунёнинг ҳамма асосий тилларига таржима қилинган: инглиз, немис, француз, араб ва бошқа тилларда ҳар йили бир неча марталаб янги-янги таржималари босилиб туради.

Шоислом ШОМУҲАМЕДОВ,
филология фанлари доктори,
Фирдавсий мукофоти соҳиби.

Умар ХАЙЁМ

РУБОИЙЛАР

Сен — мендан олдин ҳам тун-кун бор эди,
Айланган фалак ҳам бутун бор эди.
Тупроққа авайлаб қадамингни қўй,
Бу тупроқ қора кўз бир нигор эди.

* * *

Ичганда, ақлдан бегона бўлма,
Эс жўйиб, жаҳлга сен хона бўлма.
Истасанг қизил май ҳалол бўлишин,
Ҳеч кимни ранжитма, девона бўлма.

* * *

Ҳар сирни дилида сақласа доно,
У яширин бўлсин мисоли анқо.
Садафнинг ичида қатра дур бўлур —
Сир қилиб қалбида яширгач дарё.

* * *

Бу кўза мен каби ошиқ зор эди,
Севгани қора соч бир нигор эди.
Кўза бўйнидаги даста бир маҳал —
Қўл эди, ёр қучиб бахтиёр эди.

* * *

Бу ернинг юзида ҳар зарраки бор,
Бир замон бўлмишди ой юзли дилдор.
Нозаниилар юзин гардин арт аста,
Гўзал чеҳра эди бир вақт бу ғубор.

* * *

Бизга фалак иши — фақат ташвиш-ғам,
Бирини тикласа, бошқаси барҳам,

Ҳали келмаганлар бундан бехабар,
Хабар топа қолса келмас эди ҳам.

* * *

Билоғонлар бор-ди ўхшаш офтобга,
Ҳар бири хазина илму одобга.
Бу қоронғу тундан йўл топишолмай,
Бирор афсона деб кетдилар хобга.

* * *

Дилим илмлардан маҳрум бўлмабди,
Бир сир қолмадики мафҳум бўлмабди.
Туну кун ўйладим етмиш икки йил,
Онгладим — ҳеч нарса маълум бўлмабди.

* * *

Муҳтожлик кўйида кўнгилни овла,
Юракка яқину маъқулни овла.
Бир дилча турмас юз лойхона Каъба,
Каъбада нима бор, бир дилни овла.

* * *

Жаҳонда ғам ема қўлингдан келса,
Яхшимас бор-йўқдан дил дардга тўлса.
Беш кунлик дунёда шодлик-ла еб-ич,
Бир дон элтолмассан хазинанг бўлса.

* * *

Афсуски, йигитлик мавсуми битди,
Кўклам ўтиб кетди, қиш келиб етди.
Ёшлик деб аталган у севинч қуши,
Билмадим, қачонлар келди-ю кетди.

* * *

Осмонда бир хўкиз номимиш Парвин;
Бириси қуйида кўтарар замин.
Кўзингни катта оч, қўш хўкиз аро
Кўриб қўй қанчалаб эшак юрганин.

* * *

Тупроқни топтайди нодон оёғи,
Билмаски, бу жонон юзин тупроғи,
Сарой кунгирасин безаган ҳар ғишт —
Султон калласию вазир бармоғи.

* * *

Ёшликда биз шогирд, ўзгалар устод,
Сўнгра устод бўлиб, дилни этдик шод.
Охири қаерга етишдик десанг,
Тупроқдан чиқибоқ, бўлибмиз барбод.

* * *

Лойни муштлаб турган анави кулол —
Қилсайди ақл-ила чуқурроқ хаёл,
Ҳеч қачон бунчалик тепкиламасди,
Ота тупроғидан ясаркан сопол.

* * *

Гул узра кўкламнинг шабнами яхши,
Чамандан юз очган ҳамдами яхши.
Яхшимас кечаги кундан сўз очмоқ,
Қувнаб қол, бу куннинг ҳар дами яхши.

* * *

Нокасдан сир беркит, тилингни боғла,
Аблаҳдан яширин бўлмоқни чоғла.
Кишилар жонига ўз қилмишинг кўр,
Сен ҳам шунга кўз тут, шуни сўроғла.

* * *

Қариликдан бошқа не чоғлиқ бало,
Ёноғим гулнори — ҳозир қаҳрабо.
Вужудим томи-ю тўртта устуни
Бузилган, нураган, хароб, бедаво.

Яқинда Бахмал районида Жиззах устки трикотаж кийимлар фабрикасининг бўлими ишга туширилди. Ҳозирги кунда бу ерда 200 нафар хотин-қиз меҳнат қилаяпти. Яқин келажакда цехлар кенгайтирилади.

СУРАТДА: Чевар тикувчилар Бусанам Аҳмедова ва Дилфуза Турсунова янги тикилган қизалоқлар кўйлагини кўздан кечиришаяпти.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ДЎСТЛИК САҲНАСИ

Олмалиқ шаҳрида бир ҳафта давом этган халқ истеъдодлари цирк жамоалари «Дўстлик саҳнаси» фестивали ниҳоясига етди. Фестивалда Иттифоқимизнинг 9 шаҳридан келган ёш санъаткорлар иштирок этди.

Фестиваль қатнашчилари Кимёгарлар маданият саройида куч синашдилар. СССР халқ артисти Ҳаким Зарипов бошчилигидаги ҳакамлар ҳайъати ҳар бир жамоанинг маҳоратини муносиб баҳолаб турди. Чирчиқ электрохимия бирлашмасининг «Рассвет», Калуга шаҳрининг «Арена», Арзамас шаҳрининг «Авангард» цирк жамоаларининг чиқишлари томошабинларда яхши таассурот қолдирди.

Ниҳоят, ғалвир сувдан кўтариладиган вақт келди. Ҳакамлар ҳайъати барча жамоаларнинг чиқишлари ғоят ранг-баранг ва қизиқарли бўлганлигини таъкидлади. Днепродзержинск шаҳрининг «Арена смелых» («Довюраклар саҳнаси») цирк жамоаси биринчи ўринни эгаллаб, фестиваль лауреати бўлди. Иккинчи ўрин Кимёгарлар шаҳрининг «Арена», учинчи ўрин эса Калуга шаҳрининг шу ном билан аталувчи ёш цирк жамоаларига насиб этди.

«Набережные челны» шаҳридан келган, фестивалнинг энг ёш иштирокчиси — 6 ёшли Юля Фучкина акробатика ўйинларини моҳирона ижро этиб, шахсий биринчиликни қўлга киритди.

«Дўстлик саҳнаси» фестивали иттифоқимизда цирк санъатига қизиқувчилар тобора ортиб бораётганини яна бир бор намойиш этди.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

«Спортлото» «45 дан 6» ва «36 дан 5» лотерeяларининг 34-тиражи натижалари қуйидагича:

«45 дан 6»: 7 (классик кураш), 11 (волейбол), 13 (тоғ чанғиси спорти), 14 (академик қайиқ ҳайдаш), 17 (конькида югуриш спорти), 42 (теннис).

«36 дан 5»: 6 (дзюдо кураши), 10 (сув полоси), 19 (чанғида югуришлар), 25 (чана спорти), 29 (стендга отиш).

«Спортпрогноз»нинг 34-тиражи натижалари:

1—1, 2—1, 3—2, 4—2, 5—1, 6—1, 7—2, 8—1, 9—Х, 10—1, 11—1, 12—1, 13—1.

ОМАДИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

Спорт лотереяларини миллионлар ўйини, дейишлари рост. Лекин қишлоқ жойларида улар ҳали етарли оммалашгани йўқ. Шуни ҳисобга олиб, Ўзбекистон спорт лотереялари жумҳурият бошқармаси билан келишган ҳолда қишлоқ аҳлини бу ўйинга ошно қилишга жазм этдик.

Шу мақсадда, агар эътибор берган бўлсангиз, рўзномамиз саҳифаларида «Спортлото» ва «Спортпрогноз»нинг кейинги тиражларига оид маълумотларни ёрита бошладик. Зотан, атиги бир ёки бир ярим сўмлик билетга 15 минг ёки йигирма минг сўм ютиб олсангиз, бунинг нимаси ёмон?

Чунончи, жумҳуриятимиз ҳудудида «Спортлото» «36 дан 5» лотереясининг 33-тиражи бўйича икки киши 25.728 сўмдан ютишди. Бошқа майдароқ ютуқлар ҳақида гапириб ўтирмасак ҳам бўлади. «Спортлото» «45 дан 6» лотереясида эса 6 рақамни топган кишини икки юз эллик етти минг сўмлик ютуқ кутмоқда...

Умуман айтиш керакки, «Спортлото» ва «Спортпрогноз» лотерeяларида ютуқлар миқдори чекланмаган, яъни бу ўйин мухлислари қанча кўпайса, ютуқ миқдори шунча ортади. Чунки бу спорт лотерeяларида жами сотилган билетлар қийматининг ярми ютуқлар учун ажратилади.

«Спортлото ва « Спортпрогноз» лотерeяларининг бошқа лотерeялардан яна бир афзал томони шундаки, бу ўйинда ютуқ фақат омадга эмас, балки сизнинг ақл-заковатингиз, фаҳм-фаросатингизга ҳам боғлиқ. Негаки, қайси сонларни чизиш сизнинг ихтиёрингизда. Агар навбатдаги тиражда тушадиган сонларни тўғри топсангиз, марра сизники — мўмайгина ютуқ эгаси бўлишингиз мумкин.

Бундан ташқари катта ютуққа эришган мухлислар навбатдан ташқари «Жигули» ва «Волга ГАЗ-24» автомобилларини сотиб олиш ҳуқуқига эга бўлишади. Тўғри, ютуқ ҳаммага чиқавермайди. Лекин бир тиражда омадингиз келмаса, навбатдагисида ютуққа эришиш имкониятингиз бор. Тиражлар эса ҳар якшанбада ойнаи жаҳон орқали эрталаб намойиш этилади. Бинобарин, йилига эллик мартадан кўп омадингизни синаб кўришингиз мумкин. Битта эмас, кўпроқ билет сотиб олсангиз, равшанки, ютуққа эришиш имконияти янада ортади.

Хуллас, бу ёғи сизнинг ўзингизга боғлиқ. Ким билади, балки энг катта ютуқ эгалари жумҳуриятимиз ҳудудида хусусан ҳозир бу ўйинлар унча оммалашмаган қишлоқларимизда яшаётгандир. Омад сизга ёр бўлсин!

Қуйида «Спортлото» ва «Спортпрогноз» ўйинларига ошно бўлишни хоҳлайдиган, лекин ўйин шартларидан бехабар бўлганлар учун Ўзбекистон спорт лотерeялари жумҳурият бошқармасининг тегишли маълумотлари эълон қилинмоқда.

«СПОРТЛОТО» «45 ДАН 6» ВА «36 ДАН 5» ЛОТЕРЕЯЛАРИДА

ЎЙИН ШАРТЛАРИ

Номидан кўриниб турибдики, «Спортлото» «45 дан 6» лотереясида 1 дан 45 гача сонлардан навбатдаги тиражда чиқадиган 6 сонни, «36 дан 5» лотереясида эса 5 сонни топиш керак. Айни чоқда «Спортлото» «45 дан 6» лотереясида 5 ва 4 сонни, «36 дан 5» лотереясида эса 4 ва 3 сонни топганлар ҳам муайян ютуқ эгаси бўлишади.

БИЛЕТ ТЎЛҒАЗИШ ҚОИДАЛАРИ

Билет сиёҳли ёки зангори ёҳуд қора рангда ёзадиган шарикли ручкада тўлғазилади:

— «Спортлото» «45 дан 6» лотереяси билетларида ҳар бир ўйин вариантида «А», «Б» ва «В» қисмларида айни бир хил 6 сонни, «36 дан 5» лотереяси билетларида эса 5 сони «х» белгиси билан чизиш керак.

— Билетнинг «А», «Б», «В» қисмларидаги махсус катакчаларга тегишли тираж тартиби ёзиб қўйилади.

— Шундан сўнг билетнинг «А» қисмини кўрсатилган жойдан йиртиб олиб, тираж натижаларини текшириш ва ютуқни олиш учун сақлаб қўйиш, билетнинг «Б» ва «В» қисмини эса йиртмасдан «Спортлото» қутичасига ташлаш зарур. Ҳозир бундай қутичалар деярли ҳар бир район маркази ва йирик қишлоқларда мавжуд.

ЎН ТИРАЖЛИ БИЛЕТЛАР

Айни бир сонларни ютуқ чиққунча чизишни хоҳловчилар ёки сафарда бўлгани ҳолда ўйинда қатнашиб туришни хоҳловчилар учун ўн тиражга мўлжалланган «Спортлото» билетлари ҳам чиқарилмоқда. Уларни тўлғазиш қоидалари оддий билетларники билан бир хил. Фақат билетнинг «А», «Б», «В» қисмларидаги махсус катакчаларда билет қайси тираждан бошлаб ўйинда қатнашишини кўрсатиш керак.

«СПОРТПРОГНОЗ» ЛОТЕРЕЯСИ

Бу ўйин навбатдаги тираж дастурига киритилган ўн уч жуфтликдан иборат командаларнинг ўзгарув натижаларини олдин айтиб беришга — башорат қилишга бағишланган. Тиражда қатнашиш учун:

— билетнинг ҳар бир вариантидаги «А», «Б», «В» қисмларида ўн уч жуфтликдан иборат командаларнинг ўйин натижаларини кўрсатиш керак: 1—жуфтликдаги биринчи команда ғалабага эришишини, Х—ўйин дуранг бўлишини, 2—иккинчи команда ғалаба қозонишини билдиради;

— билетнинг «А», «Б», «В» қисмларидаги махсус катакчаларга тираж тартибини ёзиб қўйиш зарур;

— билетнинг исталган бир вариантида 13, 12 ёки 11 учрашув натижаси тўғри топилган тақдирда билетга ютуқ чиққан ҳисобланади.

Ўзбекистон спорт лотереялари жумҳурият бошқармаси.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.55. Буюртма № 5816.